18 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލި ސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
2019ވަނަ އަހަރަށް ލަފ ކުރ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ދިރ ސ ކުރ ކޮމިޓީގެ 11 ވަނަ ބައްދަލުވުން
22 ނޮ ވެންބަރު 2018

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ 12 ވަނަ ޖަލްސާ ފެށުނީ. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ އެއްޗެހި ތި ބޭފުޅުން
ބައެއް އެޑިޝަން އެންމެ ފަހު ގަޑީގައި ވެސް މިއަދު ހެނދުނު ވެސް ފޮނުވުމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑު އެ
ތައްޔާރުކޮށް ގެން އެބަ ގެންނަން އިދާރީ މޭޒުން. އިރުކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި ތި ބޭފުޅުންގެ އަތްޕުޅަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ.
ލިބިވަޑައިގަތީމަ އަޅުގަނޑު އޭގެ ބައެއް ތަފުޞީލުތައް ތި ބޭފުޅުންނަށް ދޭނަން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ނިންމަން
ވަގުތު ނެތުމާ އެކުގައި ވެއްޖެ 3 ކަމެއް. އެއީ ބަޖެޓުގެ ރިކަރެންޓް ބަޔަށް އިތުރުކުރާ ބައެއް ބައިތަކާ އަދި
އާމްދަނީއަށް އިތުރުކުރާ ބައިތައް. އާދެ! އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގެ އާމްދަނީއަށް ހިލޭ އެހީގެ ބަޔަށް 300
މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައި އެބަ އޮތް. އެއީ ބަޖެޓު ސަޕޯޓާއި ހިލޭ އެހީ އާ ސަރުކާރުން
މަސައްކަތްކުރައްވައިގެން 1.35 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް މިހާރު އަންދާޒާކުރެވޭތީ ތި ބޭފުޅުން އެ ބަދަލު
ގެނައުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން މުޤައްރިރުގެ މޭޒުން.
اله
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން އިއްޔެގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިތަނުން އިވުނު ވާހަކަތަކަށް
ބަލާއިރުގައި ވެސް ފޮރިންގ މިނިސްޓަރު ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ކޮމިޓްމަންޓް ދެއްވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ
ހިލޭ އެހީ ހޯދަން. އެހެންވީމާ، އެ ޔަޤީންކަން ސަރުކާރުން ދެއްވޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ހަމަ އިރާދަކުރެއްވި އްޔާ
އަޅުގަނޑުގެ ފުލް ސަޕޯޓް އޮންނާނެ ތި ކަމުގައި އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެން އެހެންވީމާ، އެ އޮ ތީ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅިފަ. އެހެން ބޭފުޅަކަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން ތާއީދުކުރަން. މޫސާ.
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޚަލީލު އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިހާރު ސަރުކާރުން މިކަމުގެ ގެރެންޓީއެއް ދޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބަޖެޓު
ފާސްކުރެވޭނެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. ދެން މީގެ ތަފުޞީ ލުތައް އަޅުގަނޑަށް ހީ ވަނީ ތި ބޭފުޅުން ފަހުން ދެއްވާނެ
ދެއްތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
1

އާދެ! އެބައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާނަން. މީގެ ތަފުޞީލެއް ނެތް. މިހާރު ބަޖެޓުގައި އިނީ 1052994468،
އޭގެ ތެރެއަށް އަޅުގަނޑުމެން 300 މިލިއަން އިތުރުކުރީމާ ވަނީ 13252994468. މުޅި އާމްދަނީއަށް މިހާރު
ހުށަހެޅިފައި އޮތް ވަރަށް މި 300 އިތުރު މި ވަނީ އިނގޭތޯ.
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން އިނގޭތޯ އެ ހުށަހެޅުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
މިހާރު ހާދަ ކުޑަ އެއްޗެއް މި ލިބެނީ މިވަރު ބޮޑު އެއްޗެއް ޚަރަދުކޮށްގެން. މިހާރު 50 މިލިއަން އެބަ ޚަރަދުކުރޭ މި
ފައިސާ ހޯދަން. 300 މިލިއަން މި ލިބެނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
1052.994 މި ހޯދަންޖެހެނީ. އޭގެއިތުރަށް ބަޖެޓު ސަޕޯޓުގެ ގޮތުގައި އިތުރު 200 މިލިއަން ރުފިޔާ ހޯދުމަށް
އަމާޒުކުރެވިފައި މި އޮތީ. އެއީ އަދި ހިލޭ އެހީއެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު ސަޕޯޓު. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ
ކަމެއް ކުރުމަށް ޓަކައި އަނެއްބައި އިތުރުކުރަން މި ބޭނުންވަނީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު ހުށަހެޅި ތާއީދު ލިބިއްޖެ މި 300
މިލިއަން ރުފިޔާ އާމްދަނީ އިތުރުކުރަން. މި ގޮތަށް މިކަންކުރަން މި ޖެހެނީ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރާ ބައި
އެއީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް އިތުރު އެބަވޭ. އެހެންވީމާ، 300 މިލިއަނަކުން ވެސް ނުވޭ. ސަރުކާރާ
އަޅުގަނޑު ވާހަކަދެއްކީމަ އެ ބޭފުޅުން ވިދާޅުވީ 300 މިލިއަނޭ އިތުރުކުރެވޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކުރާ ބަޔަށް
މިއަށްވުރެ ވެސް ބޮޑު ތަނެއް އެބަ އިތުރުވެގެންދޭ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބަޖެޓަށް. އެއީ އަޅުގަނޑަށް ތި ބޭފުޅުންގެ
ބޭނުންފުޅުތައް ހުރިގޮތުން މި 300 މިލިއަން އެލަވްކޮށްފަ އި އޮތް ނަމަވެސް އެކަން ބެލެންސްކުރެވޭ ގޮތް ނުވީ.
އެހެންވެގެން މި 2 ބައި ފާސްކޮށްލާފައި ދެން އަޅުގަނޑުމެން...
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
2

އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެހީ ހޯދަން ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދު އެބައޮތް ތިރީގައި އަނެއްކާ ވެސް.
ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓަށް އެބަ އިތުރުވޭ 50 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، މި ދޭތި މިއީ ކޮންބައިން ދޭތި. މި
ދޭތި އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި، ސަރުކާރު އެތައް ފަހަރަކު މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހޭ މި ފައިސާ ހޯދުމަށް ޓަކައި.
އެހެންވީމާ، މި ދޭއްޗަކީ ގުޅުން ހުރި ދޭއްޗޭ. އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ. ތިރިއަށް ވެސް
ވިސްނާފައި މަތި ފާސްކޮށްދެއްވައްޗޭ ތި ބޭފުޅުން ފާސްކުރާއިރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެންނެވީ ހަމަ އެކަނި މި 300 މިލިއަނެއް ހޯދާކަށް ނޫނޭ. ބަޖެޓުގައި މި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި
1352 މިލިއަން ހޯދުމަށް މި ކަނޑައަޅާފަ އި މި އޮތީ. ހަމަ އެއާއެކު އަދި ބަޖެޓު ސަޕޯޓަށް އިތުރު ފައިސާ ހޯދުމަށް
މަސައްކަތްކުރަން ފޮރިންގ މިނިސްޓްރީން ޖެހިވަޑައިގަންނަ ވާ. މިހާރު އޮތް މިންވަރު ވެސް ފޮރިން މިނިސްޓްރީން
ވިދާޅުވަނީ ސަރުކާރުގެ ފޮރިންގ ޕޮލިސީ ހިންގުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ ފައިސާ އުނިވާ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން
އިޢުތިރާޟު ނުކުރައްވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން މި 300 މިލިއަން މި އިތުރު މި ކުރަނީ ކޮންމެހެން މި 50 މިލިއަނާ
ގުޅިގެންނެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރީ އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކުރާ މިންވަރު އާމްދަނީ އިތުރުކޮށްގެން
އެކަން ކުރަން. އެހެންނަމަވެސް ، ހިތާމައާއެކު ދަންނަވަންޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ މި އިތުރުކުރެވޭ 300
އަށްވުރެން ބޮޑޭ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ސާފުކުރުމަށްފަހު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޚަލީލަށް.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ވެސް ޣަފޫރު އެ ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރެވޭ އިނގޭތޯ. އެއީ މީގެ
އެފިޝަންސީއަކީ ވަރަށް މުހިންމު އެއްޗަކަށްވާނެ. މިސާލަކަށް މީރާއަށް އަޅުގަނޑު ބަލައިފިއްޔާ ކޮންމެ 100
ރުފިޔާއެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި އެ ބޭފުޅުން މި ޚަރަދުކުރައްވަނީ ބައި ރުފިޔާއަކަށްވުރެން ކުޑަ އެއްޗެއް. އޭގެ
މާނައަކީ 0.5% ގާތްގަނޑަކަށް މި ޚަރަދުކުރެވިގެންދަނީ. މިއަށް އަޅުގަނޑު ބަލާއިރުގައި ގާތްގަނޑަކަށް 3.6% އެބަ
ޚަރަދުކުރެވިގެން އެބަދޭ މި ދެންނެވި 50 މިލިއަނަށް ޚަރަދުކޮށްފައި 1.4352 ބިލިއަން ހޯދަން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ،
ކޮންމެ ގޮތަކަށް ވިޔަސް 50 މިލިއަން ޚަރަދުކޮށްފައި 51 މިލިއަން ލިބުނަސް އެއީ 1 މިލިއަނަކީ އަޅުގަނޑުމެން
އަތަށް ލިބޭ އެއްޗެއް. އެ ވި ސްނުމުގައި އަޅުގަނޑު ކުރިއަށް ދާން ބޭނުންވަނީ. އެހެންނަމަވެސް އެފިޝަންސީއަށް
އަޅުގަނޑުމެން ފޯކަސްކުރުމަކީ ވެސް ވަރަށް މުހިންމު ކަމަށްވާނެ މި ފައިސާ ހޯދުމަށް ތި ޚަރަދުކުރެވޭ ބަޖެޓު
އަޅުގަނޑުމެން ދޭ ކަމަށް ވަންޏާ. އިއްޔެ ގައި އަޅުގަނޑު ހަނދަންވާގޮތުން އަޅުގަނޑުމެނަށް ވާހަކަދެކެވުނު 25
3

މިލިއަނެއްގެ ވާހަކަ ވެސް. އެ ފަހުން މި ބަދަލުވެގެން މި އައީ 50 މިލިއަނަށް. އެހެ ންވީމާ، މިއީ ކޮންގޮތަކަށް
ކިހިނެއްވީ ކަމެއްތޯ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރަތަމަ ވެސް 50 މިލިއަނަށް ރިކުއެސްޓްކޮށްފައި އޮތީ. އަޅު ގަނޑުމެން 1352 މިލިއަން ހިލޭ އެހީ ހޯދުމަށް
ހުށަހެޅުނީމާ މި ހޯދޭނީ މިހާކަށްވަރު. އަދި ބަޖެޓު ސަޕޯޓަށް ބޭނުންވާ އިތުރު ފައިސާ ވެސް ހޯދޭނީ 50 ލިބުނީމަ.
ދެން އަޅުގަނޑުމެން އޭތި ރެޑިއުސް ކުރަން އުޅުނީމަ މިތާނގައި މެންބަރުން ފާޅުކުރެއްވި ޚިޔާލާ ގުޅިގެން.
އެހެންނަމަވެސް، ފޮރިން މިނިސްޓްރީން އެބަ ވިދާޅުވޭ އެ ބޭފުޅުންނަށް ކޮންމެހެން ވެސް 50 މިލިއަން އޮވެގެންނޭ މި
ހިލޭ އެހީ. ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް 1300 މިލިއަން ހިލޭ ލިބޭނެ. އޭގެއިތުރަށް އެންމެ އެފިޝަންޓް. އޭގެ އިތުރަށް
ބަޖެޓު ސަޕޯޓަށް ބޭނުންވާ އިތުރު ފައިސާ ވެސް ހޯދޭނެ. ވީމާ، އަޅު ގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން 25 މިލިއަން
ހޯދީ އަޅުގަނޑުމެން އަމިއްލަ ވިސްނުމުގައި 50 މިލިއަން ރިކުއެސްޓްކޮށްފައި އޮއް ވަ ވެސް. އެކަމަކު މީތި
ރެޑިއުސް ކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ހަވާލުކުރާ މަސައްކަތް ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް ފޮރިންގ މިނިސްޓްރީން ވިދާޅުވާތީ
އަޅުގަނޑު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާ ވެސް މަޝްވަރާކުރުމަށް ފަހު ހަމަ މި އޮތްވަރު ބާއްވަން މި ނިންމީ. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން އަމިއްލަ ޚިޔާލަ ކަށް ކުރާ ކަމެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު.
ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މުޤަ އްރިރު. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއްވެސް މައްސަލައެއް ނެތް އިނގޭތޯ ސަރުކާރު ދައުލަތަށް
ރިކުއެސްޓްކުރައް ވައިގެން މި ދެންނެވި މި އަދަދުތައް ހޯއްދެވުމުގައި. އެހެންނަމަވެސް ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެބަހުރި
ވަރަށް ގިނަ ސުވާލު ފޮރިން މިނިސްޓްރީން ހިލޭ އެހީ ހޯއްދެވުމަށް ކުރައްވާ ދަތުރުތަކުގެ ތަފުޞީލުތައް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާފައެއް ނެތް. އަނެއްކާ 50 މިލިއަން ރުފިޔާއަކީ އަނެއްކާ މިއީ އަހަރުގެ 3
މަސްދުވަހުގެ ޚަރަދުތޯ ނޫނިއްޔާ މުޅި އަހަރުގެ ޚަރަދުތޯ. މި ވެސް ވަރަށް މުހިންމު ވާހަކައެއް. މިހާރު އަޅުގަނޑު މި
ދައްކަނީ ހަމަ ހުރިހާ ދިމާލަކުން ޚަރަދުކުޑަކުރާ ވާހަކަ. އެހެ ންވެއްޖިއްޔާ ފޮރިން މިނިސްޓްރީން މި ކުރައްވާ ޚަރަދު
ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދެންނެވީ ރީޒަނަބަލް އަމައުންޓެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންވާނެ ކަންނޭނގެ.
އެހެންވީމާ، މިސާލަކަށް މީގެ ހެދިދާނެ ގޮތަށް އެ ބަޖެޓަށް ބުރަވާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން 25 މިލިއަން ހާފް
މީގެ ބަޖެޓަށް ދީފައި އަނެއް ހާފް މިލިއަން ކޮންޓިންޖެންސީގައި ބައިންދާފައި އެބޭފުޅުން ފަހުން ބޭނުންފުޅިއްޔާ
ރިކުއެސްޓް ކުރާ ގޮތަށް ނެންގެވިދާނެ. އެހެންވީމާ، ލަމްޕްސަމްކޮށް 200 ،100 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖެއްސެވުން އެއީ
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެހާ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން ކަންނޭނގެ. ޝުކުރިއްޔާ.
4

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މި ޖަހަނީކީ ލަމްޕްސަމް އަދަދެއް ނޫން. ދަތުރުފަތުރުކުރުމަށޭ އިދާރީ ކުށެއް އެއީ. މި
ފައިސާއަކީ ދަތުރުފަތުރުކުރުމުގެ އިތުރަށް މި މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުންގެ ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ
މިޝަންތަކުގެ ބަޖެޓް އުޅޭތީވެ އޭގެ ތަފުޞީލު ވަރަށް އަވަހަށް މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް މިހާރު ފޮނުއްވައިދެއް ވާނަމޭ
ވިދާޅުވި . އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޓައިމް ހުރިގޮތުން އެކަމަށް މަޑުނުކޮށް މި ކުރިއަށް ގެންދެވެނީ. ތި
ބޭފުޅުންނާ ހިއްސާކުރާނަން އެ މިޝަންތަކަށް އެ ވާ މިންވަރު އިނގޭތޯ. އެހެން ވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބަޖެޓަށް ބަދަލުގެންނައިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އޮތް ސްކޯޕަކީ 500 މިލިއަނޭ.
އެހެންނަމަވެސް، ތި ބޭފުޅުން ނިންމަވާ ނިންމެވުމެއްގެ ތެރެއިން 300 މިލިއަނަކުންނެއް ކިރިޔަކިރިޔާ ވަރަށް ކުޑަކޮށް
ބެލީމާ ވެސް ނުވެއްވި އިނގޭތޯ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ބަޖެޓު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުން ނިންމެވި ނިންމެވުމަށް
ސަރުކާރުން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އެ 30 މިލިއަން ކަނޑާފައި ބާކީ އެއްޗަކީ އިތުރު ޑެފިސިޓަށް ދާނެ
އެއްޗެއް ކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަމުން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ރިޔާޟް ރަޝީދަށް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރި ރު. އަޅުގަނޑުމެން 300 މިލިއަން އާމްދަނީ ލިބޭނެ ކަމަށް ބަލައިގެން އެއްޗެއް
ނިންމާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ނަށް އެނގެންވާނެ މިއީ ކޮން ދިމަދިމާލަކުން އަންނަ ކޯއްޗެއްކަން މިއީ. މި ނޭނގި މި
ފާސްކުރާ ހިސާބުން ފެށިގެން މީގެން ދިމާވާނެ އެހެން މައްސަލަތައް ހުންނާނެ މި މަޖިލީހުން އާމްދަނީއެއް އިތުރުވާނެ
ކަމަށް މި ބަލާއިރުގައި މީގެ މަޖިލީހުން އުފުލަންޖެހޭ ޒިންމާތަކެއް އެބަހުރޭ މިހާތަނަށް. އެއީ ޓެކްސްގެ ގޮތުގައިތޯ
އޭތި ވައްދާނީ. އެހެން ވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މަޖިލީހުން ބިލެއް ފާސްކޮށްދޭންޖެހޭ ޓެކްސް. އެހެންވީމާ، މިއީ ހިލޭ
އެއްޗެއް ދޭ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާމުން ލިބެނީ ކޮން ތަންތަނަކުން ކިހާވަރެއް ކަން އެނގެން އޮންނަންވާނެ. ދެން ފޮރިން
މިނިސްޓްރީއަށް 50 މިލިއަން ދޭއިރުގައި މިއީ ބަޔަކު ވިސްނާލަންޖެހޭވަރުގެ ބޮޑު އަދަދެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ.
އެހެންވީމާ، މީގެ ތަފުޞީލެއް ހަމަ ލިބުން ވަރަށް މުހިންމު. މިސާލަކަށް ޓޫރިޒަމް ޕްރޮމޯޝަން ބޯޑަށް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ނުދޭވަރު އަދަދެއް މި ދެނީ ލޯނު ހޯދުމަށް ދަތުރުފަތުރުކުރުމަށް ފޮރިން މިނިސްޓްރީ. އެއީ ފޮރިން
މިނިސްޓްރީގައި މިހާރު ވެސް އޮންނާނެ ބަޖެޓެއް ކަނޑައެޅިފަ. އެހެންވީމާ، އެ ބަޖެޓުގައި އޮތީ ކިހާވަރެ އްތޯ
ބަލައިލުން ވެސް ނެތް ކަމެއްނޫން އެއީކީއެއް. ދެން މިއީ ކޮންމެހެން ޓީ.ވީ ހުރެގެން ދައްކާ ވާހަކައެއް ނޫން. މިއީ
ހަގީގަތުގައި ވެސް ލައިވްނުކުރި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް މިއަށްވުރެން ތަފުޞީލުކޮށް
ޑީޓެއިލްސްކޮށް މީގެ ތެރެއަށް ވަދެލަން އެބަޖެހޭ. އަދި އާމްދަ ނީގައި 300 މިލިއަން ޖަހާފައި އޮތް ކަމަށް ވީނަމަވެސް
5

މި ހޯދަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ކިހިނެއް އިތުރުކޮށްގެންތޯ. އެއީ މިކަން ނުކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި ދައްކާ ވާހަކައެއްނޫން މިއީ.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ގަބޫލުކުރަން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމު ތެރެއަށް އެކި ދާއިރާތަކަށް ވަރަށް ބޮޑެތި އަދަދުތައް
އިތުރު އަޅުގަނޑުމެން އެބަކުރަން. ހަމަ އިތުރުކުރާ ފަދައިން ހަމަ ސަރުކާރަށް މި އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތެއް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ހޯދައިދޭންޖެހޭނެ. އެކަމަކު މި ހޯދަނީ ކޮން ދިމަދިމާލަކުން ކިހިނެއްކަން އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރީ.
މިކަން އެންމެ ކުޑަވެގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިތްހަމަޖެހުމަކަށް ވެސް މި މަޢުލޫމާތުތައް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައި
ހުންނަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަނީ މި ތަފުޞީލުތަކާ އެކުގައި މިކަން ފާސްކުރަން. އަދި މިއަދު
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މިތަނަށް ވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމަށް މި ބެލެވެނީ. އެހެންވީމާ، އެ ތަފުޞީލު ދެއްވާ. ދެން
ފޮރިން މިނިސްޓްރީއަށް 50 މިލިއަން އިތުރުކުރަން އަޅުގަނޑު ތާއީދެއްނުކުރަން މި މިންވަރެއް. މި އިތުރުކުރާ ކަމަށް
ވަންޏާ އިތުރުކުރަންޖެހުނީ ކޮން ސަބަބަކާ ހެދިގެންކަން އަޅުގަނޑުމެނަށް ދަތުރުފަތުރުކުރުމަށް ޓަކައި މި 50
މިލިއަނެއް ބޭނުމެއްނުވާނެ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެހެންވެއްޖިއްޔާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ގަޑި ހަމަވެއްޖެ.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަތީހެން ތިބޭނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް ބޮޑު އޮޅުމެއް ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް އަރާވަޑައިގަންނަވާ. އަނެއްކާ އަޅުގަނޑަށް
ދެންނެވޭ އެއްޗަކުން ތި ބޭފުޅުންނަށް އެކަން ސާފުނުވަނީ ކަމަށް ވުން އެކަށީގެންވޭ. މީގެ ވަރަށް ސާފުކޮށް
އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓަށް މި އިތުރުކުރަނީ އެއްވެސް ޓެކްސްއެއް މީގަ އި އިންވޯލްވް ވާ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން
މި އިތުރު މި ކުރަން އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހަޅަނީ 2019 ވަނަ އަހަރަށް އޮތް 1052 މިލިއަން ހިލޭ އެހީގެ ތެރެއަށް
އިތުރު 30 މިލިއަން އިތުރު ކޮށް 1352.994468 ރުފިޔާ އަށް މި ބަދަލުކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، މީގެ ޓެކްސްއެއް
ހިމެނިގެނެއްނުވޭ. ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެން މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިން އެފެއާޒް ގެ ދަ ތުރުފަތުރަކަށް ނޫން މި
އިތުރުކުރަނީކީ އެއް. މި އިތުރުކުރަނީ ތަފާތު މިޝަންތަކާ އަދި ދަތުރުފަތުރާ ހުރިހާ އެއްޗެއް މުޅި ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި
ހުރި ހުރިހާ މިޝަންތަކުގެ ބަޖެޓަށް 50 މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރު މި ކުރަނީ ހިލޭ އެހީއާ އަދި ބަޖެޓު ސަޕޯޓު ހޯދުމަށް
ބޭނުންވާ ފައިސާ ހޯދުމަށް ޓަކައި. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ އެއްބާރުލުމެއް ސަރުކާރަށް ނުދޭ ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ
6

މި 1352 މިލިއަން ރުފިޔާ ހޯދޭނެ ގޮތެއް ނޯންނާނެ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމުގައި މި
ނުކުތާއަށް ޚާއްޞަ ރިޢާޔަތެއްކުރުމަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެއް އިނގޭތޯ. މިހާރު ރިކަރެންޓް ޚަރަދެއް މި
50 މިލިއަން ރުފިޔާއަކީ. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުން އެ ޚަރަދުކުރުމާއި ނުކުރުމަކީ އެއީ ސަރުކާރުގެ ކަމެއް.
އެހެންވީމާ، ޢާ އްމު ގޮތެއްގައި ބަޖެޓު މި ސަރުކާރުން ބޭނުންފުޅުވާ ގޮތަށް ރިކަރެންޓް ޚަރަދު ދިނީމާ އަޅުގަނޑުމެން
މިތަނުން މިހާހިސާބަށް ކުރިކަމަކީ މިހާރު އޮތްގޮތަށް ފާސްކޮށްލުން އެއްވެސް އުނިއިތުރުކަމެއް ނުގެނެސް. މިއަދު،
މިފަހަރު 2019 ވަނަ އަހަރު ގެ ބަޖެޓު އެކަނި ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ވެސް މި މަޖިލީހުން އުނިއިތުރު ގެނެސް
ރިކަރެންޓް ޚަރަދު އިތުރުކޮށް އާމްދަނީއަށް ވެސް ބަދަލު ގެނެސް ހަދާ ފަހަރެއް. މި ނުކުތާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ހަނދުމަފުޅު ބެހެއްޓެވުން އަޅުގަނޑު އެދެން. ތި ބޭފުޅުން ނުނިންމަވައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑު މި ފާސްނުވީ ކަމަށް ނިންމާ
އެ ފޮނުވައިލާނަން މިހާރު އޮތްގޮތަށް އެ ފާސްކޮށްފަ. އޭރުން ހަމަ ފުދޭވަރެއް ގެ ބޮޑު ދައްޗަކާ ސަރުކާރަށް
ކުރިމަތިލާންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، މި ނުކުތާ ވެސް ތި ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަމީތު.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑަށް މި 50 މިލިއަން މި ފެންނަނީ އަނެއްހެން އިތުރަށް ފައިސާ
ހޯދުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުގެ ބޭނުމެއް އޮވެގެން އެ މަސައް ކަތްކުރުމަށް ޓަކައި ޙަޤީޤަތުގައި ބަޖެޓެއް މި ހޯއްދަވަނީ. އެ
ގޮތަށް އަޅުގަނޑަށް މި ސިފަކުރެވެނީ. ދެން އުސޫލެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަ ދައުލަތަށް އިތުރަށް އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ޓަކައި
ކުރެވޭ ޚަރަދެއްގެ ގޮތުގައި ބަޖެޓަށް އެއްޗެއް ލުން އެއީކީ މައްސަލައެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މީގައި އަސްލު
ޙަޤީޤަތުގައި މައްސަލަ މި ދިމާވި ހިސާބަކީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިން އެފެއާޒް ދަތުރުފަތުރުކުރުމަށް ޖަހާފައި 50
މިލިއަން އެލޮކޭޓްކުރުން. ދެން އޮޅުމަކަށް ވިޔަސް އެއީ މީގަ އި ސުވާލު އުފެދޭ ހިސާބަކީ. ދެން މީގެ ޙަޤީޤަތުގައި މި
50 މިލިއަން މިހާރު ބަޖެޓަށް ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި އިތުރަށް ހޯއްދަވަން މި ބޭނުންވާ
އަދަދު ހޯއްދެވުމަށް ޓަކައި ހިނގާ ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އެއްޗެ އް ހޭދަކުރުން މައްސަލައެއް ނެތް
އިނގޭތޯ. ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި. އެއީ ދަތުރުފަތުރުކުރުމާއި ތި ވިދާޅު ވި ގޮތަށް މިޝަންސްތަކުގެ ކުރަންޖެހޭ
މަސައްކަތްތަކާ މި ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި. ދެން ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓުގައި ފޮރިން މިނިސްޓްރީވީމަ
އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ މިހާރުވެސް ބަޖެޓުގައި ދަތުރުފަތުރަށް ހުންނާނެ ފުދޭވަރެއްގެ ރަނގަޅު އަދަދެއް ހިމެނިފައި
ހުންނަންވާނެ ބެޖެޓު އަންނައިރުގައި. އެއީ ފޮރިން މިނިސްޓްރީގައި ވަރަށް މުހިންމު މަސައްކަތަކަށްވާނެ ބޭރު
ޤައުމުތަކަށް ދަތުރުކޮށްގެން މި ކުރަންޖެހޭ ޑިޕްލޮމެޓިކް މަސައްކަތްތައް ކުރުން. އެހެންވީމާ، އެ މިހާރު ހިމެނިފައި
ހުރި އަދަދާ އަޅާކިޔާފަ އި މި ބޭނުންވާ ވަރުގެ އަދަދެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ހި ސާބުކިތާބުން މި ކޮންމެވެ ސް
7

މިންވަރަކުން އިނގޭތޯ، ދެން މި އޮތީ ހަމައެކަނި އެންމެ ފިގަރއެއް ޖަހާފަ. އެހެންވީމާ، ހަމައެކަނި ފިގަރއެއް
ޖަހާފައި މިތަނުގައި އޮންނަ ކަމަށް ވަންޏާމުން ސުވާލު އުފައްދާނެ އިނގޭތޯ. އެ ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބު ލިބޭނީ
ދައުލަތުގެ މާލީ ވަޒީރަށް ނުވަތަ ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުން މިކޮޅަށް ވަޑައިގެން މި ތަފްޞީލު ދެއްވީމަ.
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ފައިސާ ދިނުން މައްސަލައެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ހަމައެކަނި 50 މިލިއަން ރުފިޔާ
މިހާރު މި ބޭނުންވަނީ މިވެނި ކަމަކަށޭ ބުނެފައި ހަމައެކަނި އެ ޢިބާރާތާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މިންވަރަށް
އަޅުގަނޑުމެން އަނެންހެން ބަރޯސާކޮށްފައި 50 މިލިއަން ޖަހަން އަޅުގަނޑަށް ހިޔެއްނުވޭ ޚިޔާލާ އެއްގޮތް
ކުރެވިދާނެހެން. އެހެންވީމާ، ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ތަފްޞީލެއް ގެނެސްދެއްވާ. އަދި އެ ބޭފުޅުންނަށް ވަޑައިނުގެންނެވޭ
ކަމަށްވާނަމަ ލިޔެކި އުމުން ނަ މަވެސް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ތަފްޞީލެއް ގެނެސްދެއްވާ. އޭރުން މިކަންކުރަން ތިބޭ
ބަޔަކަށް ޙަޤީޤަތުގައި މިކަންކުރުމުގައި ވަރަށްބޮޑު ލުއިފަސޭހަ ލިބިގެންދާނެތީވެ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ. ޝުކުރިއްޔާ
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ފޮރިން މިނިސްޓްރީ ބަޖެޓުގައި މިހާރު އޮތީ 234.5 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިތުރުކުރީމަ އޮ ންނާނީ 284.5 މިލިއަން
ރުފިޔާ. އާދެ! މުޅި ބަޖެޓުގައި ؛ ޙުސައިން މުޙައްމަދު.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓު 2018 އާއި އަޅާ ބަލާއިރުގައި މުޅި ބަޖެޓު
ބޮޑުވެފައެއް ނެތް. ދެން މިނިސްޓްރީ، އަނެއް އެމްބަސީތަކާ އެއްކޮށް ތި ވިދާޅުވި އަދަދު 235 މިދިޔަ، މިއަހަރާއި
މިއަންނަ އަހަރާ 234 މިލިއަން. އެހެންވީމާ، 1 މިލިއަން މަދުވެފައި މި އޮތީ. މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓު މިއޮތީ އަދި
ވަރަށް ބޮޑަށް ކުޑަވެފަ. މިއަހަރު 65 މިލިއަން އޮތްއިރުގައި މިއަންނަ އަހަރު 48 މިލިއަން. ދެން ޢާއްމު ގޮތެއްގައި
ދެން އަޅުގަނޑުގެ މާ ތަޖުރިބާ ބޮޑެއް ނޫން މި ކޮމިޓީގައި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހަނދާނެއްނުވޭ އެހާބޮޑަށް މި
ރިކަރަންޓު ޚަރަދުތަކާއި ނުވަތަ ޢާއްމު ބަޖެޓާއި ކުޅެ ހަދާކަމެއް. ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓުމަންޓާއި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއާ
މިކަންކަމަށް ބޮޑަށް ޑިސްކަސްކުރެވެނީ. އެ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން އަޅުގަނޑުގެ ތަޖުރިބާއަށް
ބަލާއިރުގައި މިދެންނެވީ ޢަމަލުކުރާގޮތަކީ ކުރީ ބަޖެޓު ވަރަށް ކުރިއަށް ގެންދަވައިގެން ކުރީއަހަރުގެ ބަޖެޓާ ލައިން ބައި
ލައިން މިހެންގޮސް ހަމަ މިނިސްޓްރީތަކާ މަޝްވަރާކޮށްގެން ފަންނީ ސްޓަޑީއެއް އެ ބޭފުޅުން ހައްދަވާފައި އަދި އެ
އޮފީސްތަކާ ޑިސްކަސްކޮށްގެން އެ ކުރިއަށް ގެންދަވަނީ. އައު ނިއު ޕޮލިސީ އަތުވެއްޖެއްޔާ އެވެސް އެކޮމަޑޭޓުކުރޭ.
ޢާއްމުކޮށް ހަދާގޮތް ކަމަށް ދެން އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވޭގޮތް މިދެންނެވީ. އެހެންވީމާ، މިދިޔަތަނުގައި އެހާބޮޑަށް
8

މިދެންނެވީ ރިކަރަންޓު ޚަރަދުތަކުގެ ތެރެއަށް ވަންނަ ކަމެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގޭ. ދެން މުޅިން އައު ސަރުކާރެއް
އައުމާ އެކީގައި އައު ޕޮލިސީ ސް އާއި އައު ފްރޭމްސް ހޯދަން ދަތުރުފަތުރުކުރުމަށް އެކަށީގެންވޭ. އެހެންނަމަވެސް،
އެހެންވީމާ، ދެން މީގައި އަޅުގަނޑަށް ތާއީދުކުރެވެނީ ޝެއިޙް މޫސާ ނިޒާރު ދެންމެ އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމަށް
އޭގަ އި ކޮމްޕްރޮމައިޒެއް އެހެންނަމަ ދާންޖެހެނީ ސްޓަޑީއަކަށް އެވިދާޅުވި ގޮތަށް. މިސާލަކަށް އަމީތު ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް
އެބޭފުޅުން ގެނެސް މަޝްވަރާކުރުން. އެކަމަކު ކޮންމެ އޮފީހަކުން ވެސް އެބޭފުޅުން އެ އިތުރުކުރަން ނުވަތަ ބަޖެޓު
ޕްރޮޕޯޒަލަށް ހުށަހަޅުއްވާ އެތި އެބޭފުޅުން ޖަސްޓިފައި ކުރައްވާނެ. މިސާލަކަށް ކުރީގެ ފަހަރެއްގައި މިނިސްޓަރަކު
ވިދާޅުވީ އެއީ މިހާރަކު ނޫން. މި ސަރުކާރުން ފޮނުވި އޮފީސްތަކުން ބަޖެޓު ފޮނުވަން ބުނީމާ ފޮނުވި އަދަދު، މިތަނަށް
ފޮނުވި ބަޖެޓުގެ ދެގުނަ ބޮޑު އޮފީސްތަކުން ފޮނުވި އަދަދު. މިސާލަކަށް މިތަނަށް ފޮނުވި 20 ބިލިއަން ކަމަށް
ވެއްޖެއްޔާ 40 ބިލިއަން އަރައޭ އޮފީސްތަކުން ފޮނުވި ބަޖެޓު. އެހެންވީމާ، އެ ކަމަކު އެ އެއްޗެހި ޖަސްޓިފައި
ކޮށްދެއްވާނޭ. ދެން އަނެއްހެން އިތުރުކުރެވޭވަރު އިތުރުކުރަން އަޅުގަނޑު އިޢުތިރާޟުކުރަނީކީ ނޫން. އެހެންވީމާ،
ޝެއިޙް މޫސާގެ އެ ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކޮށްލީ. ދެން ރިކަރަންޓު ޚަރަދުތަކަށް މިހާބޮޑަށް ކުޅުމަކީ
އަޅުގަނޑަށް އެހާބޮޑަށް ފެންނަ ކަމެއް ނޫން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މީގައި ވަރަށް ޚާއްޞަ ހާލަތެއް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ޓްރާންސިޝަލް ޕީރިއަޑެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މި
ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރަންޖެހުނީ. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓު ތައްޔާރުކުރި ކޮމިޓީގައި އަޅުގަނޑު ހުރިން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހުނުއިރު
މިހިނގާ އަހަރަށްވުރެ ވެސް ތަންކޮޅެއް އުނިކޮށް ޖެހުނީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަން މިއުޅޭ ކަންކަން
އެއީ 1350 މިލިއަން ރުފިޔާގެ އިތުރަށް ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ހޯދުމަށް އަދި ބަޖެޓު ސަޕޯޓަށް ވެސް އިތުރު ފައިސާ
ހޯދުމަށް ބަޖެޓު ޑެފިސިޓުކުރުމަށް އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާކުރަމުންދާއިރުގައި
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފޮރިން މިނިސްޓްރީން އެބަ އެދިވަޑައިގަންނަވާ މި ފައިސާ ނެތި ތިމަންމެންނަށް ތި
ހަވާލުކުރެވޭ އިތުރު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވެން ދައްޗޭ. މިޝަންތަކާއި ދަތުރުފަތުރާ ހުރިހާ އެއްޗަކަށް މުޅި
މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓަށް މީތި އިތުރުކޮށްދެއްވާށޭ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެދިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަށް
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ވެސް އިތުރުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާއިރު މި ފައިސާ ލިބޭނެ ގޮތެއް ހޯދުމަށް
މަސައްކަތްކުރެއްވުމަކީ ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް މިސަރުކާރުން އެދޭކަމެއް. އެއީ އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ދުވަހަކު ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވާހަކަ ފަށަމުން ވެސް ދެންނެވިން މި
ބަޖެޓަށް އިތުރުކޮށް އުނިކޮށް ޢާ އްމުކޮށް ހެދުމަކީ ކުރާކަމެއް. މި ބަޖެޓަކީ މިހާރު ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ޒިންމާވާ ފަރާތެއް
9

ނެތް. އައު ސަރުކާރުން ވިދާޅުވަނީ ތިމަންމެން ތައްޔާރުކުރި އެއްޗެއް ނޫނޭ. ކުރީ ސަރުކާރު ވިދާޅުވަނީ ތިމަންމެން
ތައްޔާރުކުރި އެއްޗެއް ނޫނޭ. އެހެންވީމާ، މީގައި ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އެއްބާރުލުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ
ބޭނުންވޭ. އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑު އެހެންވީމާ، މި ބަހުސް މާ ދިގުނުކޮށް ދެން ތި ބޭފުޅުން ފާސްނުކުރައްވަންޏާ
އަޅުގަނޑު މިކަން ހުއްޓާލާނަން އިނގޭތޯ. ތި ބޭފުޅުން ގޮތެއް ނިންމެވުމުގެ އިޚްތިޔާރު އަޅުގަނޑު މިއޮތީ ހުށަހަޅާފައި
މި 300 މިލިއަން އިތުރުކުރުމަށް. އަޅުގަނޑު ވޯޓަކަށް ދާނަން. ދިޔައިމާ ތި ބޭފުޅުން ވޯޓު ދެއްވީމަ ނިމުނީ. ވޯޓު
ނުދެއްވީމަ ނިމުނީ. މިހާރު މިވާގޮތަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެބައޮތޭ ޓައިމްލައިނެއް އިނގޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު،
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހަމަ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ ހަމަ އެއް ވާހަކައެއް. ފުރުޞަތު ދިނީމަ ވާހަކަދައްކަވާ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ޖަލްސާ މެދުކަނޑާލާނީ ދެން މިވަގުތަށް.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ޝަރީފް ރުޅިއައިސްފައި ހުއްޓަސް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާކުރަން މިކަމާ. ދެން
އަމިއްލައަށް ނުރަސްމީކޮށް މަޝްވަރާކޮށްލެވޭނެ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް މިކަން ޙައްލުކުރަން. މިހާރު ޢާއްމު
ގޮތެއްގައި ، ޢާއްމު ގޮތެއްގައި ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓަށް ހުށަހަޅަންޏާ ފިނޭންސްގެ ލިޔެކިއުމެ އް އޮންނަންޖެހޭނެ
މިތާނގައި. އުހުން! މަޝްވަރާކުރެވޭނެ. މިއީ ރަސްމީ ޖަލްސާއެއް ނޫނޭ މިއީކީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިހާރު މީގައި
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ޙައްލަކީ މިހާރު ޢާއްމުކޮށް ރިކަރަންޓު ޚަރަދަކީ މި ސަރުކާރު އޮފީސްތަކުގައި އަދި ފޮރިން
މިނިސްޓްރީން ފޮނުވިއަސް އެއީ ބަޖެޓުގައި ޖެހޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. މިއަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ ސޭއެއް
ބޭނުންވާނެ. އެހެންވީމާ، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން މިކަން ކޮށްދޭން އެދިފައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ ލިޔުމާއި މީގެ
ބްރޭކްޑައުން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާނެ. އޭރުން މިކަންވާނީ. އަދި ރުޅިއައިސްގެން ދިޔައަކަސް މިކަމެއްނުކުރެވޭނެ.
އެއީ މިއަށް ހިނގާނެ ޚަރަދުގެ ތަފްޞީލުތަކާއި އަދި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މިކަން ކޮށްދިނުމަށް އެދި މި ކޮމިޓީއަށް
ފޮނުވާ ރިކުއެސްޓެއް މިތާ އޮންނަންޖެހޭނެ. އެހެންނޫނިއްޔަކާ ސަރުކާރު އޮފީސްތަކުގެ ޢާއްމު ބަޖެޓަކާ އަޅުގަނޑުމެން
ކުޅޭ އެއްޗެއް ނޫން އެއީކީ. މިއީ އަނެންހެން އަމިއްލަގޮތުން ދައްކާ ވާހަކަ. މިއީ ދެން ސައިޑުލައިނުގައި އޮފް ދަ
ރެކޯޑުގައި ދައްކާ ވާހަކަ މި ދަ އްކަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެން ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ 50 މިލިއަން އިތުރުކުރުމުގެ މައްސަލަ އިހަށް ޕާކުކޮށްލާނަން.
ޕާކުކޮށްލާފައި ފޮރިން މިނިސްޓްރީން އޭގެ ތަފްޞީލުތައް ފޮނުއްވީމާ އެކަމާ އަލުން ޑިސްކަސްކުރަން އޭތި ބާއްވާލީ.
ބާއްވާލާފައި އަޅުގަނޑު ދެން ދާނަން ޑިޕަރޓްމަންޓް އޮފް ހަ ޔަރ އެޑިޔުކޭޝަންގެ ބަޔަށް. އާދެ! މިބައި ދެން މިހާރު
10

ވެފައި އިންގޮތް 300، މިހާރު އެއަށް ދާނަން އަޅުގަނޑު އެނބުރި މިބައި ނިންމާލާފަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު
ތައްޔާރުކުރުމުގައި ދިމާވެފައި އޮތް އެރަރއެއް މިއީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެއްކަލަ ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީގެ ބަޖެޓު
ބޭބޭފުޅުން، ދަރިވަރުން އަތުން ފީނަގައިގެން 50 މިލިއަން ރުފިޔާ ނުލިބި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، އެ އަދަދު
ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތަށް މިއައި ބަދަލާ ގުޅިގެން ފުރަތަމަ ޑިގްރީއާ ހަމައަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކިޔަ ވަން ހިނގާ ޚަރަދު
ދައުލަތުން ދޭން ހަމަޖެއްސީމާ ޔުނިވަރސިޓީއަކުން މިހާރު އެއްވެސް ފީއެއް ނުނެގޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން ކުރީރޭ
ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީގެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކޮށް އަދި އިސްލާމިކް ޔުނިވަރސިޓީގެ ބޭފުޅުންނާ ވެސް ބައްދަލުކުރީމަ
އެ ބޭފުޅުން އެ ވިދާޅުވި ވާހަކައަކީ އެއީ. އެހެންވީމާ، އޭގެ އަލީގައި އަޅުގަނޑުމެން ބެލިބެލުމުން އެނގުނީ އެ
ބޭފުޅުން އެ ވިދާޅުވަނީ ތެދުފުޅެއް. ފީއަށް ލިބޭ 50 މިލިއަން ރުފިޔާ ނުލިބޭ. އެހެންވީމާ، ކިޔަވާ ކުދިންނަށް މި 50
މިލިއަން ރުފިޔާ ދެން ދޭންޖެހޭނީ ދައުލަތުގެ ފަރާތުން. އެއްވެސްކަހަލަ އުނިއިތުރެއް އައީކީނޫން. ހަމައެކަނި މިހާރު
ވެސް ދަރިވަރުން ދޭ ފީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ޔުނިވަރސިޓީތަކަށް ދައްކަންޖެހޭތީ ޑިޕަރޓްމަންޓު އޮފް ހަޔަރ
އެޑިޔުކޭޝަންގެ ބަޖެޓަށް މި 50 މިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރުކުރަން މި ހުށަހަޅަނީ. އެހެންވީމާ، މި ނުކުތާއާމެދު
ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުމަށް އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީއަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވަ އިލާނަން.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑަށް ވެސް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ސަރުކާރުގެ ވަރަށް މުހިންމު
ސިޔާސަތެއް ތަންފީޒުކުރުމަށް ޓަކައި ފައިސާ ބޭނުން ވާނެ މިކަހަލަ މުހިންމު ކަންތައްތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް. ދެން
އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ ވަރަށް އިތުރު ތަފްޞީލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވާނެ އެއްކަލަ ކޮސްޓް ޕަރ ސްޓޫޑެންޓު.
ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީގެ ވެސް އަދި އޭގެއިތުރުން ވެސް އިސްލާމިކް ޔުނިވަރސިޓީގައި ވެސް އަޅު ގަނޑުމެންނަށް
އެނގިއްޖެއްޔާ. އަދި އޭގެ އިތުރުން ހަމަ ބަލާލުން ވަރަށް މުހިންމު ކަންނޭނގެ ޕްރައިވެޓް ކޮލެޖުތަކަށް ވެސް
އެޕްލައިވޭތޯ، އެޕްލިކަބަލްވޭތޯ. އެތަންތަނުގެ ކޮސްޓް ޕަރ ސްޓޫޑަންޓަކީ ކިހާވަރެއްތޯ؟ އެނގިއްޖެއް ޔާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެސްޓިމޭޓު ހަދަން ވަރަށް ބޮޑަށް ފަސޭހަވެގެންދާނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ވިސްނާލަން
100 މިލިއަނުންވާނެތޯ؟ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން މި އަދަދު ފޮނުވާފައި އޮންނައިރުގައި މިއީ
ހަމަ ފޮނުއްވާނީ އެ ހުރިހާ އެސްޓިމޭޓުތަކެއް ހައްދަވާފައި ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. ލިބިއްޖެއްޔާ ވަރަށް ފަސޭހަ. ދެން
އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނާޝިދު.
11

ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޝިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ސަރުކާރުގެ ނިއު އިނީޝިއޭޓިވްގެ ދަށުން ފުރަތަމަ ޑިގްރީއަށް ކިޔަވާ ކުދިންނަށް މިހާރު ވެސް 50 މިލިއަން
އެބައިން. ދެން އޭގެ އިތުރަށް 50 މިލިއަން އިތުރުކުރުން ނިއު އިނީޝިއޭޓިވް އައި އެއްގޮތަށް ދަންޏާމުން ޖެހޭނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެއީ ހަމައެކަނި ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީ އަށް ފީދައްކާ ކުދިން އަތުން މިހާރު ވެސް
ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީ އަށް 50 މިލިއަން ލިބޭ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ހަމައެކަނި ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީއަށް 50
މިލިއަން ސަރުކާރުން ދޭންޖެހޭނީ. ދެން ބާކީ ހުރި އަދި އެހެން ޔުނިވަރސިޓީތަކާއި އަދި ޕްރައިވެޓް ކޮލެޖުތަކާއި
މިތަންތަނަށް ވެސް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށްވާތީވެ، އުސޫލެއްގޮތުން 100 މިލިއަން ރަނގަޅު. ދެން އެހެންނަމަވެސް،
މީގެ ވަރަށް މުހިންމު ޕޮއިންޓެއް ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޑރ.ޚަލީލު އެ ވިދާޅުވީ . މީގެ ކޮންމެވެސް
ވަރަކަށް ނަންބަރސްތަކެއް އެބަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގެންޖެހޭ. އެއީ މިހާރު ޑިގްރީ ޕްރޮގުރާމެއް މި އޮންނަނީ 3
އަހަރަށް. އެހެންވީމާ، އެ ބަހައިލާއިރުގައި މުޅި ޑިގްރީ ޕްރޮގުރާމަކަށް ދަނީ ކިހާވަރެއްތޯ؟ އަހަރަކަށް ދަނީ
ކިހާވަރެއްތޯ؟ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޔުނިވަރސިޓީގައި ވެސް ހުންނާނެހެން އެ ނަންބަރުތައް. އެ ނަންބަރުތައް
ހޯއްދަވާލަދިނީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ތަންކޮޅެއް ފަސޭހަވެފައި އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޔަޤީންވާނެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފާސްކޮށްދެވުނީ ވަރަށް ރަނގަޅު އެއްޗެއް ކަމަށް. މިސާލަކަށް ޑޮކްޓަރުކަން ކިޔަވާ ކުދިންނަށް
އެބައޮތް 25 މިލިއަން. އެކަމަކު 6 ކުދިން އިނީ އެއަށް ޕްރޮގުރާމުގައި ބައިވެރިވެފަ. އެހެންވީމާ، ބާކީބައި ދަނީ
ބޭރަށް ފޮނުވާ ކުދިންނަށްތޯ؟ އެހެންވީމާ، މީގެ އެ 6 ކުދިން ހަމަ ގައިމު ވެސް އެ ޕްރޮގުރާމުގައި ބައިވެރިވެފައި
އިނީ އެމް.ބީ.ބީ.އެސްގެ ފުރަތަމަ ޑިގްރީއަށް 25 މިލިއަން. އެހެންވީމާ، އޭގެ ތަފް ޞީލު ހޯދާލުން ރަ ނގަޅު.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ފުރަތަމަ ޑިގްރީއަށް ކިޔަވާ ކުދިންނަށް 50 މިލިއަން ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އިތުރު 50
މިލިއަނެއް ޔުނި ވަރސިޓީއަށް ދެއްކުމަށް ޓަކައި ޤަ އުމީ ޔުނިވަރސިޓީ އަށް ދެއްކުމަށް ޓަކައި އިތުރަށް މި ބޭނުންވަނީ.
ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އޮޅުންފިލުވާލަން ބޭނުންވޭ ޑިގްރީއަށް ކިޔަވާ ކުދިންނަށް މި
ފުރުޞަތު މި ލިބެނީ ހަމައެކަނި ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީންތޯ ނޫނިއްޔާ ރާއްޖޭގައި ހިންގާ އެހެން ޔުނިވަރސިޓީތަކުން
12

ވެސް އެ ކުދިންނަށް އެ ފުރުޞަތު ލިބި ހިލޭ ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު އެބައޮތްތޯ؟ މިއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ސާފުކޮށްލަންޖެހޭ ކަމެއް. ދެން އަނެއްކަމަކީ ޔުނިވަރސިޓީން 50 މިލިއަން ދޭއިރު ކިތައް ކުދިންނަށްތޯ މިދެވެނީ؟ އެ
އަދަދު އިތުރުވެއްޖެއްޔާ ކުދިންގެ އަދަދު މިސާލަކަށް ޑިގްރީއަށް ކިޔަވަން ބޭނުންވާ ކުދިންގެ އަދަދު އިތުރުވެއްޖެއްޔާ
މި އަދަދަށް ވެސް ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ. މިއީ ވަކިވަރަކަށް ކަނޑައަޅާފައި އަދަދަކަށް ކުދިންނަށް ދެވޭ
ފުރުޞަތުތަކެއްތޯ ނޫނިއްޔާ ޑިގްރީ ހަދަން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކުދިންނަށް އޮތް ފުރުޞަތެއްތޯ؟ އެހެންވީމާ، އެ އަދަދަށް
އަންނަ ބަދަލާ ގުޅިގެން އަދަދަށް ވެސް ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ ކަމަށް ފެންނާތި އެ މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުން
މުހިންމުހެން ހީވަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝާހް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ޚަރަދަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އައު ސަރުކާރުގެ ވަޢުދުތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ މުހިންމު އެއް ވަޢުދު.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މަޖިލީހުން މި ވަޢުދު ފުއްދާދިނުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހީތެރިކަމާއި އެއްބާރުލުން އެގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދޭނަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި ޑިގްރީ ޕްރޮގުރާމުތަކުގެ ތަފްޞީލުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެން އެބަޖެހޭ ކޮންމެވެސް ހިސާބަކުން.
މިއަދުން މިއަދަށް ނުލިބުނު ކަމަށް ވިޔަސް މި އެނަލައިޒު ކުރެވެން އެބަޖެހޭ. އެނަލައިޒުކޮށްފައި ޤައުމަށް އެންމެ
މުހިންމު ދާއިރާތަކަށް މިކަންކަން ހިއްސާކުރެވެން އެބަޖެހޭ. ދެން އަނެއްކަމަކީ މިވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ
ހުރިހާ އަޅުގަނޑު ތާއީދެއްނުކުރަން މީގެ ވަކި ކޮލިޓީއެއްނެތި ހަމަ ހުރިހާ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރަށް ވެސް މީގެ
އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް. އެކަމަކު ވަކި ކޮލިޓީތަކަކަށް ވަކިގޮތެއް މިކަން ހިފެހެއްޓުމަކީ ވެސް
އަޅުގަނޑު ހިތުން މި ޕްރޮގުރާމު އަލަށް ފަށައިގަންނައިރު އަ ޅުގަނޑުމެންގެ ސްޓޫޑެންޓުންނަށް ޤައުމު ތަރައްޤީކުރުމަށް
ޓަކައި އެ ކުދިންނަށް މިލިބޭ ޢިލްމީ ގާބިލު ކަމަށް ޓަކައި ވެސް ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު
ދެކެން. އެހެންވީމާ، މިދަންނަވާ އުސޫލުން މިކަންކަން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ފަހުގެ ތާރީޚެއްގައި
ނަމަވެސް މިކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޖިލީހަށް ހިއްސާކޮށްދިނުމަކީ އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދޭކަމެކޭ އެކަން
ފާސްކޮށްދޭއިރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
13

އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެ ނުކުތާއެއް ފާހަގަކޮށްލާނަން. ދެ ކަމެއް. އެއްކަމަކީ މިއަކީ ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީއަށް އެކަނި
ދޭކަށް ފާސްކުރާ 50 އިތުރުކުރާ 50 މިލިއަނެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ޑިޕަރޓްމަންޓު އޮފް ހަޔަރ އެޑިޔުކޭޝަންގެ
ނުވަތަ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހަޔަރ އެޑިޔުކޭޝަނުގެ ބަޖެޓަށް މި އިތުރުކުރަނީ 50 މިލިއަން އެއީ ސަރުކާރު ގެ ސިޔާސަތު
ތަންފީޒުކުރުމަށް ޓަކައި ރާއްޖެއިން ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ ކޯސްތަކަކަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅައި ސިޔާސަތެއްގެ
ދަށުން އެކަންކަން ކުރުމަށް ބޭނުންވާނެ ފައިސާ ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. މިހާރު ވެސް ޔުނިވަރސިޓީތައް ހިންގުމަށް
ބޭނުންވާ ފައިސާއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ދޭންއޮތް ޙައްލަކީ ހަމައެކަނި ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީއަށް ވެސް
ދާންޖެހޭ އެކަނި ހޭދަވާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ކިޔަވާކުދިންނަށް އެކަނި 50 މިލިއަން ދޭންޖެހޭ. އިތުރަށް
އެހެން ޔުނިވަރސިޓީތަކަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ މީގެ ތެރޭގައި ނުހިމެނޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ އަދަދުގެ ޑިސްކްރިޕަންސީ އެއް
އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓް ތައްޔާރުކުރިއިރުގައި އޮތީމާ މި އިތުރަކަށް އިތުރުކުރާ އެއްޗެއް ނޫން އިނގޭތޯ. އެ މަދުވާ
އަދަދު މިއަށް މި އިންކްރީޒްކުރަނީ. އެހެން ނޫން ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ ތަޢުލީމް ފުރަތަމަ ޑިގްރީއާ ހަމައަށް
ކިޔަވައިދިނުމަކަށް ހަރަދު ކުރާނެ ފައިސާއެއް މިނިސްޓްރީ އޮފް ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަނަކު ނުހުންނާނެ. އެހެންވީމާ، މި
ނުކުތާ އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަދި ނުމަށް ފަހުގައި ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު މި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން މި ރިކަރަންޓު ޚަރަދު އިނގޭތޯ މިއީ. މިތަނުގައި ނެތް. ކާކު ހުށަހަޅައިގެން
އުޅޭ އެއްޗެއްތޯ މިއީ. ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުމެން މޭޒުމަތީގައި މިކަމާ ބެހޭ ލިޔެކިއުން. ބަޖެޓަށް އެއްޗެއް އިތުރުކުރާއިރު
އެ ދޭތަނެއްގެ ލިޔެކިއުން އޮންނަންޖެހޭނެ. ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ލިޔެކިއުން އޮންނަންޖެހޭނެ. ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ
ލިޔެކިއުން މިތާ އޮންނަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑު މި ނުކޮށްދޭކަށް ނޫނޭ އިނގޭތޯ. ކާކުތޯ މި އަދަދުތަކަށް ޒިންމާވާނީ
މާދަމާ. މި އެއްވެސް އެއްޗެއްގެ ލިޔެކިއުމެއް މިތާކު ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާތަކަށް އެދުނަސް އަޅުގަނޑުމެން
ސޮއިކޮށްފައި ސިޓީ ފޮނުވާފައި އޮންނާނީ މިވެނި އެއްޗެއް އިތުރުކޮށްދޭށޭ ކިޔާފައި އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާތަކަށް ވެސް.
އެހެންވީމާ، މި ޑޮކިއުމެންޓް ފުރިހަމަވީމަ، ކާކުތޯ މިއަށް ޒިންމާވަނީ. 50 މިލިއަނުން 60 މިލިޔަނަށް
އިތުރުކުރާއިރުގަ އި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ލިޔެކިއުމެއް ނެތް. ފޮރިންގ މިނިސްޓްރީގެ ލިޔެކިއުމެއް ނެތް.
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އޮފީހުގެ ލިޔެކިއުން މިތާކު ނެތް. ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރާނީ. ފޯމިލިޓީސް
ފުރިހަމަކޮށްގެން ގެނައިމަ އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކޮށްދޭނަމޭ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަކީ ވެސް ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ
މީހެކޭ އިނގޭތޯ. ކޯލިޝަންގެ މީހެކޭ އަޅުގަނޑަކީ. އެހެންވީމާ، މިތަނަށް ފޯމިލިޓީސް ލިބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މިކަންކަން ކުރެވޭނީ. އެހެންވީމާ، ފޯމިލިޓީސް ނުކުރަންޏާ އަޅުގަނޑު އެއްބަހެއް ނޫން މި އެއްވެސް ކަމެއް ކުރާކަށް
އިނގޭތޯ. މިހަމަ މިއަށް މި ހަތަރު އައިޓަމުން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުދެވޭނެ މިތަނަށް. އަޅުގަނޑުމެން މޭޒުމަތީ
14

މިފަހަރު އެ ލިޔެކިއުން އޮންނަންޖެހޭނެ ރަސްމީކޮށް. ބަޖެޓް ކޮމިޓީ ނިމިގެން ދާއިރުގައި މިހެންމިހެންވެގެން މިތަނަށް
އެނގިގެން ކުރި ކަމެއްކަން އެނގޭނެ ގޮތަށް މިތާ މިކަން ކުރެވިފައި އޮންނަންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ފެށުނީއްސުރެ މިދަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ފޮރިން މިނިސްޓްރީއަށް ވެސް 50 މިލިއަ ން ދޭށޭ މިތިބީ. އެކަމަކު ،
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާ އަ ދި ފޮރިންގ މިނިސްޓްރީގެ ލިޔެކިއުން މިތަނަށް ފޮނުވައިދޭށޭ. ނޫނީ ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީން ވަޑައިގެން ވިދާޅުވޭ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތީގައި، ތިމަންނަ ބޭނުންވަނީއޭ އިތުރުކޮށްދޭން.
އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކޮށްދޭނަން. އަޅުގަނޑު ބުނެފިން ގެނަސްދޭށޭ އިނގޭތޯ. އެހެން ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މިކަން
ކުރާކަށް ނެތީމޭ އިނގޭތޯ މަނިކުފާނު. ވަރަށް ބޮޑަށް މަޢާފުކުރައްވާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ރިޔާޟް ރަޝީދު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއް ކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޕީ.އެމުގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެބަޖެހޭ މިހާރު މިކަން
މިދާގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރު ފުރުޞަތުތަކެއް ދޭން އިނގޭތޯ. އިއްޔެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާ ބެހޭ އެކި
މުއައްސަސާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް އިތުރުނުކުރީ މި ބަޖެޓަށް މިކަހަލަ ބަދަލުތަކެއް
ނާންނާނެ ކަމަށް ބަލައިގެން. އެހެން ވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަނެއްކާ އިތުރަށް މިކަމުގައި
ވިސްނާލަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިތުރު ހުށަހެޅުންތަކާއި އެއްޗެހި އެބަހުރި. އަނެއްކާ އި ތުރަށް އެ ރިވިއުކުރުމުގެ
ފުރުޞަތު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް މިބަލަނީ މީތި މިގޮތަށް ހުޅުވާލެވިގެން ދާކަމަށް
ވެއްޖެއްޔާމު އިނގޭތޯ. ޚާއްޞަގޮތެއްގައި ޖުޑިޝަރީގެ މައްސަލައަކީ ވަރަށް ބޮޑުކޮށް އިއްޔެގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ
ނިންމުން ނިންމުމާ ގުޅިގެން އެ ބޭފުޅުންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް އެބަހުރި މިހާރު ފާޅުކޮށްފަ. ތިމަންނަމެންނަށް މިއަންނަ
އަހަރު މި ބަޖެޓަށް އިތުރުނުކުރެވި، އެންމެ ކުޑަވެގެން 40 މިލިއަން ތިމަންނަމެންނަށް އިތުރު ނުކުރެވިއްޖެ ކަމަށް
ވަންޏާ ތިމަންނަމެން މިހާރުގެ ބައެއް ފަނޑިޔާރުންނަށް މުސާރަ ވެސް ނުދެވޭނެއޭ. އެކަހަލަ ވަރަށް ކަންތައްތައް
އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އިއްޔެގައި މިތަނުން އެގޮތަށް ނިންމީ ސަރުކާރު ކޯލިޝަނުން އެ ދައްކާ
ވާހަކައަށް އިތުރުބާރުކޮށް. އެކަމަކު މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މި ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި ވެސް ނެތްކަން
މީގައި އެއް ވެސް އަންޑަސްޓޭންޑިންގއެއް ނެތްކަން. އަދި ސަރުކާރުން މިއަންނަ އެއްޗެއް މިއަންނަނީ މި ބޭފުޅުންނާ
ވެސް މަޝްވަރާކުރެވިގެން ނޫންކަން. އައިސް މިތާނގައި މަޝްވަރާކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ގޮތެއް ހޯދަން
އެތައް ވަގުތުތަކެއް މި ހޭދަކުރަންޖެހެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މުޤައްރިރަށް ދަންނަވަން، މި ކޮމިޓީ މިހިސާބުން
15

އިހަށް މެދުކަނޑާލާފައި މިހުރި މައްސަލަތަކަށް ޙައްލު ހޯދައިގެން އައިސް މި ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް
ގެންދަން. އަދި އިއްޔެގައި އަޅުގަނޑު މިދެންނެވި ގޮތަށް ބައެއް މުއައްސަސާތައް އަޅުގަނޑުމެން ދޫކޮށްލިއިރުގައި
ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޚަލީލް އެ ވިދާޅުވިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލްކް އެމައުންޓެއް
ދުލެއްނުކުރެވޭނެ ތަނަކަށް އިނގޭތޯ. އޭގެން ކުރަނީ ކީއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭ އެބަ. އެ ނުކުރާ ކަމަށްވަންޏާ
އޭގެން ކުރަނީ އޭގެ ރަނގަޅު އަސަރުކުރާ ކަންތައް، މިސާލަކަށް ސްޓޫޑަންޓުންގެ ކޮންކަމަކަށްތޯ ޚަރަދުކުރަނީ. އޭގެ
ތެރެއިން ކޮން އެމައުންޓަކަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަސް ފަސޭހަވާނެ އެކަހަލަ ކަންތައްތައް އެމައުންޓެއް ދޭން.
އެކަމަކު، ރިކަރަންޓު ހަރަދުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަ ށެއް އެހާބޮޑު އަދަދެއް ނުދެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އެބަޖެހޭ
ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ކުރަން އަދި އަމުދުން ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓް އަބަދު ވެސް ދިރާސާކުރާއިރުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގަޑި ހަމަވެއްޖެ.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދިރާސާ ކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އެއްވެސްއިރެއްގައި ސަރުކާރު ބަޖެޓާ ގުޅޭ ބައެއް ނޫން. މިނިސްޓްރީތަކުގެ
ބަޖެޓާ އަޅުގަނޑުމެން ނުކުޅެން. އޭތި އަންނަނީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މެދުވެރިވެގެން މީތި މިހިސާބަށް އަންނަނީ
ވެސް އެ އަންނަ ބަދަލުތައް އެ އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން މި ކޮމިޓީ ކަންތައް
މިހިސާބުން މެދުކަނޑާލުމަށްފަހުގައި މިބުނި ޙައްލާއިއެކު ކުރިއަށް ދާން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޢާޒު.
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޢާޒު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އިނީ ޢާމިރު.
16

މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޢާޒު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ކަންބޮޑުވުމަކީ ބަޖެޓަށް މިހާ ބޮޑެތި އަދަދުތަކެއް އިތުރުކުރަމުން ދާއި ރުގައި މީގައި ތަންކޮޅެއް
ބޮޑަށް ޑީޓެއިލްވާންޖެހޭ. މީގެ ކޮންކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯ ކޮންކޮން ޚަރަދުތަކެއްތޯ މީގެން ކުރަނީ. އެޓްލީސްޓް އެވަރު
ވެސް އެނގެން އެބަޖެހޭ މީގެން. ދެންހަމަ ދަރިވަރުންނަށް މި ކުރާ ޚަރަދުތައް އަޅުގަނޑު ހަމަ ތާއީދު އިނގޭތޯ
މިހަމަ އިތުރުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މީގެ ވެސް ހަމަ އިތުރަށް ކިތައް ޕަސަންޓް ކުދިންނަށްތޯ މީގެން، މިސާލަކަށް
ހިލޭކިޔެވޭ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާމު ވަރަށް ބައިވަރު ކުދިން އެޕްލައި ކުރާނެ. މީގެ ކޮބައިތޯ މީގައި ހެދިފައި އޮތް
ސްޓަޑީއަކީ. އިތުރަށް ކިހާވަރެއްގެ ކުދިން ހިލޭ ކިޔަވާ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާމު އެޕްލައި ކުރާނެތޯ އާއި، އޭގެ ތެރެއިން
ފުރުޞަތު ކިހާވަރެއްގެ ދަރިވަރުންނަށް ލިބިގެންދާނެތޯއޭ. މިކަހަލަ ބައިވަރު ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގެން
އެބަޖެހޭ. ބަޖެޓަށް އެއްޗެއް އިތުރުކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ މައްސަލައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ ހުރިހާ އެންމެންގެ
ވެސް ފައިސާ ދައުލަތުގެ ފައިސާއަކީ. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށްވެ ތިބެ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް ޒިންމާއެއް އެބައޮވޭ މިކަންކަމަށް. އެހެންވީމާ، މިކަންކަން ހަމަ ސީދާ އަދަދެއް އިތުރުކުރުމަށް
މިތަނަށް އައިސްގެން ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ހަމަ އެހެން މެންބަރުން ވެސް އެ ފާހަގަކުރައްވާ ޝުޢޫރަށް ހަމަ އަޅުގަނޑު
ތާއީދުކުރަން. އެގޮތަކަށް މިކަމެއް ނުކުރެއްވޭނެ. މިކަން ކުރައްވަންޖެހޭނީ ހަމަ މީގެ ޑީޓެއިލްސްތަކާ އެއްކޮށް ހަމަ
މިތަނަށް ގެނަސްގެން އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ބަޖެޓަކީ ލަފާކުރާ އަދަދެއް. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ އޮޅުމެއް
އަރައިވަޑައިގަންނަވަނީހެން. މިނިސްޓްރީ އޮފް ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަންގެ ބަޖެޓަށް މި ހުށަހަޅަން އެދިފައި އޮތް 100
މިލިއަން ރުފިޔާއަ ކީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފުރަތަމަ ޑިގްރީއަށް ކިޔަވަން ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކުދިންނަށް، ކިޔަވައިދިނުމަށް
ޚަރަދުކުރުމަކީ ފުރަތަމަ ޑިގްރީއޭ އަޅުގަނޑު ކިޔައިދެނީ ދައުލަތް، ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައިފައި
އޮތް ކަމަކަށް ވާތީ. އެއްވެސް މީހަކަށް ނޭނގޭނެ 2019 ވަ ނަ އަހަރު ކިތައް ކުދިން ކަން، ކޮން ކޯހަކަށް ކަން އެ
މީހުން އެދޭނީކީ. އެހެންނަމަވެސް، ފުރަތަމަ ޑިގްރީއަށް އެ ކުއްޖަކު ކިޔަވަން ބޭނުންވާ ރޮނގަކުން ކިޔަވައިދިނުމަކީ
ވެސް ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތެއް ކަމަށް ވާތީ، މި މަޖިލީހަށް ސަރުކާރަށް ބޭނުންވާ އަދަދު 100 މިލިއަން ރުފިޔާ
ބޭނުންވާނެ ކަމަށް ބަލާފައި މި އޮތީ. އެއީ ކޮންމެހެން އެއަށްވުރެ ބޮޑު ވެސް ވެދާނެ. އެއަށްވުރެ ކުޑަ ވެސް ވެދާނެ.
އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން، މި 10 ކުދިން ކިޔަވާނީ މިވެނި ޑިގްރީއަކަށޭ. އަނެއް 5 ކުދިން ކިޔަވާނީ އެވެނި
ޑިގްރީއަކަށޭ. އެ ވާހަކަ ސާފުކުރުމަކީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް އަދިއެއް ކުރެވޭނެ، ބަޖެޓަކީ އެސްޓިމޭޓެއް. މި
އެސްޓިމޭޓްގައި މި އޮތީ މި އަދަދަށް ބޭނުންވާނެ ކަމަށް ލަފާކޮށްފަ. މި ލަފާކޮށްފައި އޮތް ގޮތަކީ 50 މިލިއަން ރުފިޔާ
17

އަކީ މިހާރުވެސް ކުދިން ޔުނިވަރސިޓީއަށް ފީގެ ގޮތުގައި ދައްކާ އެއްޗެއް ކަމަށް ވާތީ، ދެން އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ
ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވެގެން ތިއުޅެނީ ކޮން އިތުރު ތަފުޞީލެއްކަން. ފުރަތަމަ ޑިގްރީއާ ހަމައަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ދަރިވަރުންނަށް ކިޔަވައިދޭން ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރާތީ އެ ވާހަކަ މިއޮތީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލާނަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ކުޑަކޮށް އޮޅުންއަރާތީ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އާމިރު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ހަމަ އޮޅުންފިލައިފި އިނގޭތޯ ތި
ވިދާޅުވާ ބަސް. އެކަމަކު، އޮޅުންނުފިލާ އެއްޗަކަށް މި އޮތީ ޙަޤީޤަތުގައި ދެންމެ ހަމަ ޢަބްދުލްޣަފޫރުގެ ވާހަކައިގައި
ވެސް ހަމަ ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، މިތާ ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ ރޫހެއް ނެތޭ ދައުލަތުގެ ކަންކަން އެއްގޮތަކަށް ވެސް
ނުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހެދުން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް މިހާތަނަށް ވެސް
ހިނގާފައި މި އޮތް ގޮތަކީ މިކަންކަމުގެ ތަފުޞީލު އަންނަންވާ މަގުން އައިސްގެން މަސައްކަތްކުރެވިގެންދާއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ވާނެ ތަންކޮޅެއް ޒިންމާދާރު މަސައްކަތަކަށް. ދެން ހަމަ އެއާއެކު އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހަމަ
ފާހަގަކުރެވެނީ އިނގޭތޯ، އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު މި ކޮމިޓީގައި
ފާހަގަކުރެވެނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަންގައި މިހާރު ވެސް ބަޖެޓް އައި އިރުގައި މި އޮތީ ސަރުކާރުގެ
ވަޢުދެއްގެ ގޮތުގައި މި ފުރަތަމަ ޑިގްރީއަށް ހިލޭ ކިޔަވައިދިނުމަށް ޓަކައި ބަޖެޓެއް ކަނޑައެޅިފަ. އެހެންވީމާ، މާނަ މި
ކުރެވެނީ އެއީ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއަށްތޯ އޭތި ދާނީ. ނޫނިއްޔާމު އެހެން ޔުނިވަރސިޓީތަކަށްތޯ ދަނީ. ހަމަ ބޮޑު
ސުވާލެއް. ބަޖެޓުން މާދަމާ އަޅުގަނޑުމެންނާ ސުވާލު ކުރާނެ، ހިލޭ މިކަން ކުރެވިގެން ދާއިރުގައި މި ޕްރައިވެޓް
ފަރާތްތަކުން ވެސް ތިމަންނައަށް ހިލޭ މިކަން ކުރެވޭނެތޯ ނޫންތޯ. މިކަން އެބަ ސާފުވާން އެބަޖެހޭ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، އެކަން ސާފުކޮށްލުމަށްފަހު މިކަމާއިގެން ކުރިއަށް ދިއުން ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެން.
ޚާއްޞަކޮށް ސަރުކާރެއްގެ ވަޢުދު ފުއްދުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭހާ ހަމަ ހުރިހާ ކަމެއް މި ކޮމިޓީން ކޮށްދޭންޖެހޭނެ
ކަމަށް އަދި މި މަޖިލީހުން ވެސް ކޮށްދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ދެން ހަމަ އެއާއެކު، އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާނީ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް އިނގޭތޯ. މިހާރު މިއޮތީ 29 ބިލިއަން. މީގައި މި އޮންނަނީ އުނިއިތުރުގެ ވާހަކަ.
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަދި އެއްވެސް ތަނަކުން އެއްޗެއް އުނިކުރެވިފައެއް ނެތް. އެއްވެސް އެއްޗެއް އުނިކުރެވިފައެއް
ނެތް. ހައްތަހާ ވެސް އިތުރުކުރާ ވާހަކަ މިދެކެވެނީ. އިތުރުކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މިވަނީ ކިހިނެއްތޯ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރީގެ ބަޖެޓުގައި ހަމަ އުނިކޮށްފައި މި ކޮމިޓީން އިތުރުކޮށްފައި ހުރިކަން ވެސް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، ތަންކޮޅެއް ޒިންމާދާރުކަމާއެކު މި މަސައްކަތް ކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމު ދައުލަތަށް ވެސް
އަދި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއަށް ވެސް ތަންފީޒު ކުރަން ފަސޭހަ ބަޖެޓަކަށް މީގައި ވެގެން ދާނެ. ކޮމިޓީގައި އެއްވެސް
18

ވަރަކަށް ރޫޚެއް ނެތް ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ކަންކަން ކުރިއަނުދިނުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް
ހެދުމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ ފަރާތުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ހަމަ
ސަރުކާރުގެ ވަޢުދުތައް ފުއްދުމަށް ޓަކައި ހަމަ ޚާއްޞަކޮށް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކަށް ހަމަ އިސްކަންދީގެން އެކަން
ކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ދާއިރާތަކުގެ ކަންތައްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވީވަރަކުން މީގެ ތެރެއިން
އެއްޗެއް އުނިކޮށްފައި ހަމަ އެ ފަރާތްތަކަށް. ދެން ބަޔަކަށް އެއްޗެއް އުނިކުރަމުން، އިތުރުކުރަމުން ދާއިރުގައި ދެންމެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނާޝިދުގެ ވާހަކައިގައި ވެސް އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން ބައިވަރު ފަރާތްތައް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ
އެބައޮތް އިތުރުކުރުމަށް އެދިފަ. އެހެންވީމާ، އޭގައި ޢަދްލުވެރި ސިސްޓަމެއްގެ ތެރެއިން ނޫން ގޮތަކަށް ނުވަތަ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭގެ ޖަސްޓިފިކޭޝަން ދައްކައިދެވޭނެ ގޮތަކަށް ނޫން ގޮތަކަށް މި ކޮމިޓީން މަސައްކަތް ނިމިއްޖެ
ކަމަށް ވަންޏާމު އެ ނުވާނެ ރަނގަޅު ގޮތަކަށް. އެހެންވީމާ، މިކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިބްރާހީމްދީދީ.
ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މި ބަޖެޓަކީ 29
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ސީލިންގއަކާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އައިއްސަ އޮތް ބަޖެޓެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިދައްކާ
ވާހަކައަކީ މި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް އިއްތިފާޤުވެއޭ މި ބަޖެޓުން މަސައްކަތް ކޮށްދޭން. މިތާނގައި ޚިޔާލު ތަފާތެއް
ނުވޭ ޕާޓީތަކަކުން. އަދި އެއްވެސް އެހެންކަހަލަ ޚިޔާލެއް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަލާ އައިއްސަ މިއޮތީ ވަކިން
ސީލިންގއެއް ދެއްވާފައި ސަރުކާރުން ފޮނުވާ 29 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓް. އެއަށްވުރެ މީތި އިތުރުވާއިރު އިތުރުވެގެން
އަންނަ އަދަދަކީ އެއީ ރިކަރަންޓު ޚަރަދަށް ވިޔަސް، ކެޕިޓަލް ޚަރަދެއް ވިޔަސް، އަދި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ތެރެއިން
ވަންނަ އެއްޗެއް ވިޔަސް، އެކަމަކަށް އެ ކުރަންއުޅޭ ހޭދަކުރަން އުޅެނީ ކޮން ކަމަކަށްތޯ، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވެސް
މިތާ ތިބި މެންބަރުންނަށާއި، އަދި އޮޕޮޒިޝަންގައި ތިބި މެންބަރުންނަށް ވެސް މި މަޢުލޫމާތު ލިބެންޖެހޭ. ހަމައެކަނި
މުޤައްރިރަށް ނޫނިއްޔާ އެހެން މީހަކަށް ނެގޯޝިއޭޓް އޮތަމަކުން، އެކަމަކު އޭގެ ޑީޓެއިލްސް ޑޮކިއުމެންޓް ލިޔެކިއުމުން
މި ކޮމިޓީގައި ހިއްސާވާންޖެހޭނެ ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް އެ ވިދާޅުވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ހަމަ ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު ވެސް މި ކޮމިޓީ ހަމަ ފުރިހަމައަށް ބަރާބަރަށް ފަންކްޝަންކުރަމުން މި ދަނީ
އެއްބާރުލުން ލިބިގެން ހުރިހާ އެންމެންގެ ވެސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް އިޙްތިރާމްކޮށް ވަރަށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން ހަމަ ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް މީގެ ޑީޓެއިލްސަށް ވާހަކަދައްކާތީވެ މަޢުލޫމާތު ހޯދަން. ދެން އެބަ ވިދާޅުވޭ
19

ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީގައި ކިޔަވައިދިނުމުގެ ކޯސް ފީގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއަށް ވެސް ހަމަ ދަންނަވަން
ބޭނުންވޭ މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަންގެ ފަރާތުން މިހާރު ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު ވަޑައިގެން މި ކޮމިޓީއަށް ނޫނީ
ވަޑައިނުގަންނަވަންޏާ ޑީޓެއިލްސްކޮށް އެ ޕޮލިސީ އައު ސަރުކާރުން މި ޕޮލިސީ ތަންފީޒު ކުރުމަށް ނިންމާފައި އޮތީ
ކިހިނެއްތޯ އެޓްލީސްޓް މި ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްފިއްޔާ އެއްވެސް ސުވާލު އުފެދޭނެ. ވަރަށް ފަސޭހަވާނެ އޭރުން
އެކަންކަން. މިހާރު ވެސް މިތިބީ އެ ލައިދޭން. ހަމަ ލާނެ މިހާރު ވެސް. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މިހާރު
ވަރަށް އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު، ހަމަ ވަރަށް ޝުކުރުވެރިކަމާއެކު ފާހަގަކޮށްލަން ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ. މިކަންތައްތައް
ކުރުމުގައި އެއްބާރުލުން ހުރިހާ ފަރާތަކުން މުޤައްރިރަށް ވެސް އެބަ ލިބޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ މި
ޑީޓެއިލްސްތައް ނުދީ ހަމައެކަނި ހުރިހާ ވާހަކައެއް މުޤައްރިރު ދައްކާ ނުނިންމާށޭ. އެއީ މިދެކެވޭ ވާހަކައަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢަލީ އާރިފް.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން އިއްޔެ މިތަނުން ނިންމުމެއް ނިންމައިފިން، ދެ ތަނަކަށް ނޫން
އެހެން ހުރިހާ ތާކަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުދޭން އިނގޭތޯ. އެހެން ނިންމާފައި އޮއްވައި އޭގެ ތެރޭގައި ހަމަ
އިސްލާމިކް ޔުނިވަރސިޓީ އާއި ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ ވެސް ހިމެނޭ. މަޑުކުރައްވާ. އެހެން އޮއްވައި މިއަންނަނީ
މިނިސްޓްރީ އޮފް ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަން ދަށަށް 100 މިލިއަން ރުފިޔާ، މިހާރު 50 މިލިއަން އޮއްވާ. އަނެއްކާ އަނެއް
50 މިލިއަނެއް އިތުރުކުރަން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގެންޖެހޭ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ޕާޓީން މި ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް އަދި އެމް.ޑީ.އޭގެ އާމިރު ވެސް ދެންމެ ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން މިއީ
ކިހިނެއްވާން އުޅޭ ކަމެއް ހެއްޔޭ. މި ކޮންތާކަށް ދައްކާ ފައިސާ ހެއްޔޭ. ތެދެއް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދަރިވަރުންނަށް
ހިލޭ މަތީ ތަޢުލީމް ހާސިލުކުރަން މިއޮތް ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ބަލައިގަންނަން. އަޅުގަނޑުމެން
ތާއީދުކުރަން. ފާސްވެސްކޮށްދޭން ބޭނުން. އެހެންނަމަވެސް، އެނގެން ބޭނުންވެއޭ އިއްޔެއާ ހިސާބަށް 50 މިލިއަނުން
ވާނެކަމަށް ލަފާކޮށްފައި މިއޮތީ. އަނެއްކާ މިއަދު 50 މިލިއަނެއް އިތުރުކުރައްވަނީ. އިތުރުކުރައްވާއިރު އެއީ ޓިއުޝަން
ފީތޯ، އެއީ ކޯއްޗެއްތޯ ކޮން ތަނަކަށްތޯ އެ ޓިއުޝަން ފީ ދާނީ. މިސާލަކަށް ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީންނާއި އިސްލާމިކް
ޔުނިވަރސިޓީން އެދިވަޑައިގެން އެ ބޭފުޅުންނަށް އެއްޗެއް އިތުރުކޮށްދެއްވަން. އެ ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަފުޅުތަކުގައި
ވިދާޅުވީ ތިމަންނަމެން ހިލޭ ކިޔަވައިދޭންޖެހޭތީވެ ހުންނަ ދަތިތަކެއް ހުންނާނެއޭ. އެހެންވީމާ، އެތަން
ފޫބައްދަދެއްވަން ވާނެއޭ. އެ ފޫބެއްދުމަށް ދެއްވާ އެއްޗެއްތޯ. އެވަރު ކޮށްދެއްވާށޭ. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމެއް ނޫނޭ
20

އެއްގޮތަކަށް ވެސް މި ފާސްނުކޮށްދޭކަށް ހިފަނީކީ ނޫން. މިތާ ތިބި އެންމެން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިނގޭތޯ.
ހަމަ މޭޒުގެ ދެފަރާތުގައި ތިއްބެވި ހުރިހާ ބޭނުންފުޅުން ވެސް ބޭނުންފުޅުވާނެ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށް ހިލޭ ތަޢުލީމް ހާސިލުކުރެވޭނެ މަގެއް ފަހިކޮށްދޭން. ކޮށްދޭއިރުގައި ވެސް މި ޒިންމާދާރު ބައެއް މިތާ
ތިބީ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ހަމަ އެއްޗެއް ގެނެސްލާފައި މި ފާސްކޮށްދޭށޭ ބުންޏަކަސް އެހެނެއް ނުވާނެ. މި ދިވެހި
ދައުލަތުގެ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގެންވާނެއޭ ކުޑަމިނުން މި ފައިސާއަށް ވާން މިއުޅެނީ
ކީއްކަން. އެވަރު އަޅުގަނޑުމެން ފުއްދާލާނަމޭ. ދައުލަތް ހިންގާކަށް ސަރުކާރު ހިންގާކަށް އަޅު ގަނޑުމެން
ހުރަހަކަށްވާކަށް ނެތީމޭ މިތާތިބި އެންމެން ވެސް. މިދައްކަނީ އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ މިތާ މިތިބީ ވަރަށް ޒިންމާދާރު
މީހުން. މި އެންމެން ވެސް ބޭނުންވާނެ މީތި އިތުރުކޮށްދޭން. އެހެންނަމަވެސް، އިތުރުކޮށްދެވޭނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ހެދެނީ ކޯއްޗެއްކަން އެނގިގެ ންތާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ތާއީދުކުރަން ރިޔާޟް ރަޝީދު އެ ހުށަހެޅުއްވި
ހުށަހެޅުއްވުމަށް އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީއަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ފައިސާގެ ކަންތައް ކަންނޭނގެ މިއުޅެނީ.
ނޫނިއްޔާ ފުރަތަމަ ޑިގްރީއަށް ކިޔަވާ ކުދިންނަށް ހިލޭ ކިޔަވައިދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދިނުން ހަޔަރ
އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީއާ މިހާރު އޮތް 50 މިލިއަންގެ އިތުރަށް 50 މިލިއަ ން. އަޅުގަނޑު ނެޝަނަލް
ޔުނިވަރސިޓީއޭ މިދެންނެވީ ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީ މިތަނަށް އައިސް އެ ބޭފުޅުން ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމުގައި
ވެސް އެބަ އޮވޭ ތިމަންނަމެންގެ ހުރިހާ ކޯސްތައް ހިލޭ ކިޔަވައިދޭ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ކޯސް ފީއިން އުނިވެގެންދާ ބައި
ފޫބެއްދުމަށް ތިމަންނަމެން ވެސް ބޭނުންވަނީ 50 މިލިއަނޭ. ދެން މިހާރު މި ޕޮލިސީ ތަންފީޒުވާނެ ގޮތެއް
އަޅުގަނޑަކަށް އަދި ޔަޤީނެއް ނުވޭ. މިސާލަކަށް ނެޝަނަލް ޔުނިވަރސިޓީން ހިލޭ ކިޔަވައިދޭން އަންގާފައިވޭ.
ކިޔަވައިދޭން ބަޖެޓުން ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސައިދެއްވަނީތޯ. ނޫނިއްޔާ ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީން އެ
ކުދިންގެ ކޯސް ފީ އެތަނަށް ޖަމާކޮށްދެނީތޯ، އެއެއް ނޭނގެ. ކޮންމެއަކަސް މީގެން މި އެނގޭކަމަކީ ފަންސާހަކަށް
މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޝޯޓްފޯލެއް އުޅޭކަމަށް ލަފާކުރެވިގެން މިބައި އިތުރުކުރަން މި ސަރުކާރުން، އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ ސަރުކާރުން އެދިވަޑައިގެން ކަމަށް މިތަނަށް އައިއްސަ މި އޮތީ. ދެން މީގައި އަޅު ގަނޑު އުފާކުރަން
ބޭފުޅުންގެ ރޫޙު ހުރި ގޮތްތަށް. އެއީ މިކަމާ އިދިކޮޅު ނުހައްދަވާ. އައު ސަރުކާރުގެ ވަޢުދުތައް ފުއްދުމަށް ހަމަ
21

އަޅުގަނޑުމެންނާ އިދިކޮޅަށް ކުރިން ވެސް ތިއްބެވި އަދި މިހާރު ވެސް ތިއްބެވި ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މެންބަރުން ވެސް ހަމަ
މިއަށް ސަޕޯޓް އެބަދެއްވާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބޭފުޅުން ވިދާޅުވާ ތަފުޞީލުތައް މި
ބޭފުޅުންނަށް ހާމަކުރެއްވުމަށް. ވަރަށް ކުޑަކުޑަ ތަފުޞީލެއް މިއީ. ކުރީގައި ލަފާކުރައްވާފަ އި މި އޮތީ މިތައް
ކުދިންނަށް ކިޔަވައިދެވޭނެ ކަމަށް 50 މިލިއަނުން ފޫބެއްދޭނެ ކަމަށޭ. އެއެއްނޫންތޯ އިޝޫއަކީ ދެއްތޯ.
އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ޔުނިވާސިޓީ ޕޮޕިއުލޭޝަނަށް ބަލާއިރުގައި ޕްރައިވެޓް އަދި ނެޝަނަލް ޔުނިވާސިޓީގައި ކިޔަވާ
ކުދިންނަށް ބަލާއިރުގައި މިހާކަންވަރު ބޭނުންވަނީއޭ. މިހާކަންވަރު ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިކަން ވަރަށް
ފަސޭހައިން ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް. ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީ ތަންފީޒުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ
އަޅުގަނޑު މިއަށް ސްޕޯޓްކުރާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ މުޤައްރިރު ހަމަ ބަހުސްތަކެއް ކުރެ ވޭތަން. ހަމަ
އިއްޔެގައި އަ ޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދެއްކި މަޢުޟޫޢަކަށް އަނެއްކާ މިއަދު ހަމަ ދިގުކޮށް ބަހުސް މި ކުރަނީ. ދެން މީގައި
ބައެއް ބޭފުޅުން ވާހަކަ އެބަ ދައްކަވާ ޕާޓީ ލައިނުން ވެސް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ މީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަން ނިންމޭ ގޮތަކަށް އެބަޖެހޭ މަސައްކަތް ބައްޓަންކުރެވެން. އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ހަމަ ކު ޑަ
ބްރޭކެއް ނަގާލާފައި ޕާޓީތަކުން މަޝްވަރާކޮށްލަން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި
މަޝްވަރާ މި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ކަންކަމަށް މި ކޮމިޓީ ތެރެއިން ފެސިލިޓޭޓްކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވާން އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، ޕާޓީ ލައިނުން މަޝްވަރާނުކުރެވި މިތަނުގައި އެކަކަކު އަނެކަކަށް ބަހުސްކުރީމަ 2 މީހެއްގެ އެއް ޚިޔާލެއް
ނުހުންނާނެ. މައްސަލައެއް ނުނިމޭނެ ޙަޤީޤަތުގައި. އަދި އޮޅުންފިލުވަން ބޭނުންވާ ކަންކަމަށް ވެސް ޙައްލެއް ނުލިބޭނެ.
ނިމުމެއް ވެސް ނާންނާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އަޅުގަނޑުމެން މިތަނުގައި މި ކުރެވޭ ބަހުސް
މެދުކަނޑައިލާފައި އަޅުގަނޑުމެން ވަކިން ޕާޓީތަކުން މެންބަރުން މީޓުކޮށްފައި ބައްދަލުކޮށްފައި އެއް ކަމަކަށް
އެއްބަސްވެގެން އެ ސްޓޭންޑް ނަގައިގެން މިތަނަށް އައިއްސަ ދެން ޚިޔާލު ބަދަލުކޮށްފައި މިކަން ނިންމަން.
އެހެންނޫނީ އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ ހަމަ އަވަސް މުއްދަތެއްގައި މި މައްސަލަ ޙައްލުވެގެން މިކަން ނިންމުމަކަށް
އަންނާނެ ތަނެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން 15 މިނިޓުގެ ނުވަތަ 20 މިނިޓުގެ ބްރޭކެއް
ނަގަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
22

އަޅުގަނޑު ބްރޭކް ވެސް ތި ބޭފުޅުންނަށް އަރުވާނަން ޚިޔާލު އެއްގޮތްކުރެވޭ ކަމަށް ވާނަމަ. ދެން ދަންނަވާލަން އޮތް
ވާހަކައަކީ މިއަދު މަސައްކަތްކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު ނިންމާ ކޮންމެވެސް އެއް ގޮތަކަށް ނިންމައިގެން
އާދީއްތަ ދުވަހު އޮންނަ މައްސަލަ މި ރެއާ އެއްކޮށް ނިންމަން އެބަޖެހޭ. ދެން އެކި މިނިސްޓްރީތަކަށް އަނެއްކާ ވެސް
އިތުރަށް ލިޔެގެން އިތުރު ތަފުޞީލުތައް ހޯދަން ވަރަށް އުނދަގޫވާނެ. ދެން މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިން އެފެއާޒުން
ދެންމެ އަންގަވައިފި ވިއްސަކަށް މިނިޓު ތެރޭގައި ތިމަންނަމެން ބްރޭކް ޑައުން ފޮނުވާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ތި
ބޭފުޅުންނަށް ލިޔުމަކުން އެ ތަފުޞީލުތައް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ އިނގޭތޯ. ހަޔަރ އެޑިއުކޭޝަންގައި ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރު އަރިހުގައި މެންދުރުފަހުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވައި ލާނަން މި ކަމުގައި އެމަނިކުފާނުގެ އެޕްރޫވަލެއް ހޯދުމަށް
ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވާނަމަ. 2:30 އަށް އަޅުގަނޑު ވާނެ މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސަށް ދަންނަވާފަ. 2 ޖަހާއިރު
އާދެ! 2 ޖަހާއިރު. އެހެންވީމާ، މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް ވަޑައިގަންނަވާނެ. ދެން ފޮރިން އެފެއާޒްގެ ބަޖެޓާ އަދި
ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ހަޔަރ އެޑިކޭޝަންގެ ބަޖެޓާ ބެހޭގޮތުން ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވާ މަޢުލޫމާތެއް. ދެން ސަރުކާރުން
މިއަދު ރިކަރަންޓް ޚަރަދެއް ބޭނުންފުޅިއްޔާ އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ އެއީ މާބޮޑު މައްސަލައެއްހެނެއް. ދެން
އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުންނަށް ހުށަހަޅަން އޮތީ ހަމަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާ ބޭފުޅަކަށް ދޭންވާ ގާނޫނު
ލާޒިމުކުރާ ޢިނާޔަތްތައް އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އުނިވެފައި އޮންނާތީ ހަމައެކަނި އެބައި އިތުރުކޮށްލުމަށް. ދެން އެއާ
ބެހޭގޮތުން ވެސް މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސްގެ ބަހެއް ބޭނުންފުޅުވާނަމަ 2 ގައި ތި ބޭފުޅުންނަށް ސުވާލުކޮށްލެވިދާނެ.
ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އަޙްމަދު ނަޝީދަށް. އެހެންވީމާ، މި މައްސަ ލަ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު
ވަޑައިގެން ޖަވާބެއް ދެންދެން އަޅުގަނޑު މީތި ޕާކްކޮށްލާނަން. މިހާރު މި ޝީޓުގައި މިހިރަ 4 ކަންތައް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޙްމަދު ރަޝީދު.
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ދެއްކެނީ އެންމެން ވެސް މި ދައްކަނީ އެއް ވާހަކައެއް.
އަޅުގަނޑުމެން މިތާ ކިތަންމެ އިރަކަށް ވާހަކަދައްކާ މިތާ ވަގުތު ހޭދަކުރިޔަސް މިއަކަށް ޙައްލެއް ނާންނާނެ މީގެ
ތަފުޞީލު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނާންނަނީހެއް. ހަމަ އެންމެން ވެސް މި ދައްކަނީ އެއް ވާހަކައެއް. ހަމަ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް
ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ ބޭފުޅުން ވެސް އެ ދައްކަވަނީ އެއް ވާހަކައެއް. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މި ދައްކަނީ އެއް
ވާހަކައެއް. އަދި ޕާޓީތަކަށް ނިސްބަތްނުވާ ބޭފުޅުން ވެސް މި ދައްކަވަނީ އެއް ވާހަކައެއް. އެހެންވީމާ، މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް މި ވާހަކަ ކޮންމެ މީހަކު 5 މިނިޓުގެ ވާހަކަދެއްކިޔަކަސް މިއަކަށް ޙައްލެއް
އަންނާހެން ހިއެއްނުވޭ މީގެ ތަފުޞީލުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުލިބެނީހެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ މިކަން ކޮށްދޭން.
އެހެންވީމާ، ކޮށްދޭއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ މި ދެވެނީ ކޮން ކަމަކަށްތޯ. އަނެއްކާ
23

ފަސްޓް ޑިގްރީއަށް ކިޔަވާ ކުދިންނަށް ދޭއިރުގައި ހަމައެކަނި ވަކި ޔުނިވާސިޓީއަކަށް ކިޔަވާ ކުދިންނަށްތޯ ނޫނިއްޔާ
ދެން އަމިއްލަ ޔުނިވާސިޓީތަކަށްދާ ޢާއްމު ރައްޔިތުންގެ ކުދިން އޭގެ މަޙްރޫމްވަނީތޯ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބަލާލަންޖެހޭ.
މި ލިބެނީ މުޅި ރާއްޖޭގައި ހުރި ހުރިހާ ޔުނިވާސިޓީން ޑިގްރީ ލެވަލަށް ކިޔަވާ ކުދިންނަށްތޯ މި ހުރިހާ އެއްޗެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ތަފުޞީލާ އެއްކޮށް މި ނުލިބި މި ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް އުނދަގޫ. މި
އުޅެނީކީ މި ނުދޭކަށެއް ނޫން ނޫނީ ފާސްނުކުރާކަށެއް ނޫން. ހަމަ މި ދައްކަނީ އެންމެން އެއް ވާހަކައެއް. ހަމަ
ފަށަފަށައިގެން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން އެއް ވާހަކައެއް ދެއްކިޔަސް މީގެ ތަފުޞީލު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ނޫނިއްޔަކާ އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީން ނޫނިއްޔާމުން ދެން ހުރި ކަންތައްތަކާ ބެހޭގޮތުން
ދެން ހުރި ތަނަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެ ތަފުޞީލު ނާންނަނީހެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެ ވާހަކައެއް ނުދެއްކޭނެ.
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިހިސާބުން މަނިކުފާނު ވެސް އެބަޖެހޭހެން މި މެދުކަނޑާލާފައި މިއަށް ޙައްލެއް ހޯދައިގެން
ކުރިއަށް ނުގެންދަންޏާ މިއީ ބޭކާރު ވަގުތެއްނޫންތޯ މި އޮންނަނީ. ދެން މަނިކުފާނު މިއަށް އެބަ ޖަވާބުދެއްވާ.
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އިޚްތިރާމްކުރަން މުޤައްރިރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މަނިކުފާނު ނޫން މިއަށް
ޖަވާބުދެއްވަންޖެހޭނީކީ. މިއަށް ޖަވާބުދެއްވަންޖެހޭނެ އިދާރާތަކެއް އެބަހުރި. ބަޔަކު އެބަތިބި މަނިކުފާނުގެ ތި ގޮނޑީގައި
އިންނަވާއިރު މުޤައްރިރުގެ ހައިސިއްޔަތުން ކުރައްވާ ކަންތައްތަކެއް ކުރައްވާ މަނިކުފާނު މިއަށް ޖަވާބުދެއްވާ މިއަށް
ރައްދުދެއްވާނެ ކަމެއް ނެތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރުކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. ނާޝިދު.
ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޝިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިހާރު މި އުޅޭ މައްސަލައަކީ މިއީ މުޤަ އްރިރު މޭޒުން ހުށަހަޅައިގެން އުޅޭތީހެން. މިއީ މުޤައްރިރު
ކުރައްވަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން. ހަމައެކަނި މިއެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު އެއްވެސް ބަޖެޓެއް ނެތް މިނިސްޓްރީތަކުގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ތެރެއަކު. އެއްވެސް ބަޖެޓެއް އެންމެ ލާރިއެއް ވެސް ނެތް. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ
އެޖެސްޓްމަންޓަކާއި މިއައި އުނިއިތުރާ އެއްކޮށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވަޑައިގެން މި ކޮމިޓީއަށް މީގެ ސެޝަނެއް
ބާއްވާފަ އި ބްރީފިންގ ދިނީމަ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތެއް ލިބިފައި އޮންނާނީ. އެކަން ކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ފެނޭ
މިނިސްޓަރު ވަޑައިގެން މިހާރު ބަޖެޓު ނެތް އަލަށް އުފެއްދެވި މިނިސްޓްރީތަކަށް ވެސް ބަޖެޓު އެލޮކޭޓްކޮށްފަ އި
އެޖެސްޓްމަންޓްތައް ހައްދަވާފަ އި އެ ރިވިޝަނާ އެއްކޮށް އަދި މި އައި އެޖެސްޓްމަންޓާ އެއްކޮށް ހުށަހެޅީމަ މިކަމުގައި
24

މި އުޅޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި އުޅޭ ކޮންފިއުޝަން ފިލައިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މައްސަލައެއް ނެތް އަޅުގަނޑުގެ. ތި ބޭފުޅުން ނިންމަވާ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދާނަން.
މިހެންވީމާ، މި 4 މައްސަލަ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވަޑައިގަންނަވަންދެން އަޅު ގަނޑު
ޕާކްކޮށްލާނަން. ދެން އޮތީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކާ ބެހޭގޮތުން މަޝްވަރާކޮށްލުން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު އެ
މަޝްވަރާކުރުމުގެ ކުރިން ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި ޚިޔާލު އެއްގޮތްކޮށްލުމަށް 10 މިނިޓުގެ އިންޓަ ވަލެއް ދެން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) .` އަޅުގަނޑު ފަށާނަން. ކުރީގައި ވާހަކަދެ އްކުނު ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ތަފުޞީލު ހޯދަން
މި ޖެހޭ ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ތަފުޞީލު ވަރަށް އަވަހަށް ލިބޭނެ. އެހެންވީމާ، އެ ތަފުޞީލު ލިބުނީމާ އެބައި
އަޅުގަނޑު ކުރިއަށް ގެންދާނަން. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ހުށަހަޅަނީ ބަޖެޓުގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމާއި ބިލު ޕޮލިސީ
އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން މަޝްވަރާކޮށްގެން އިތުރުކުރެވޭ ބައި. ވަރަށް އަވަހަށް ތި ބޭފުޅުންގެ
މޭޒުކޮޅުމައްޗަށް އަޅުގަނޑު އޭތި ފޮނުވާނަން. މި ގެނެވުނު ބަދަލުގެ ޖުމްލަ އަދަދަކީ 442 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ތަފާތެއް
ބަޖެޓު އިތުރުވެގެން ދާނެ. މި އިތުރު އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަނީ ޑެފިސިޓަށް ވެސް މާބޮޑު ބާރެއް ނާންނަ ގޮތަށް
300 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި އިތުރުކޮށްގެން އެބައިގެ ތެރެއިން. އެހެންވީމާ، ޕީ.އެސް.ޕީ ބަޖެޓަށް
ބަލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން މި އިތުރުކުރާ ބައިން އުނިވާނީ 142 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުންގެ
އަތްޕުޅުގައި މިހާރު މީގެ ބައެއް ކަރުދާސްތައް ހުންނާނެ ބައްލަވާލައްވާފަ އި ދެން އެ ބޭފުޅުންނަށް ޚިޔާލުފާޅުކުރަން
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޣަފޫރު މޫސާ.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ފުދޭވަރެއްގެ ވަގުތު ހޭދަކޮށްފި މި ކަމާ ބެހޭގޮތުން މަޝްވަރާކުރުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، އަ ޅުގަނޑަށް
ފެންނަނީ ހަމަ މިކަން ސާފުނުވާނެ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު މިހާރު ނުހުންނަވާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، މި
ޕީ.އެސް.އައިޕީގައި ހުށަހަޅުއްވާ ލިސްޓުގައި ވާގޮތަށް މިކަން ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. އަދި އެއާއެއް ކޮށް
އަޅުގަނޑުގެ ކުޑަ ރެކޮމަންޑޭޝަނެއް އެބައޮތް މި ފިނޭގެ މި ނަރުދަމާގެ ބަދަލުގައި އެ ލިޔުމުގެ މައްސަލައެއް އެބައުޅޭ
މި ފޮތުގައި. އެހެންވީމާ، މި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ ފޮނުވާއިރުގައި އެ ލިޔުމުގެ އެޖެސްޓްމަންޓް ހެދުމަށްފަހު
އެއްވެސް ފިގާއަކަށް ބަދަލެއް ނާންނާނެ. އެޖެސްޓްމަންޓާ އެއްކޮށް ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.
25

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެއީ އަޅުގަނޑު މި ހުށަހެޅި އައު ބައިތަކުގައި ނުހިމެނޭ މިހާރު ވެސް ބަޖެޓު ފޮތުގައި އޮތް ޕްރޮގްރާމަކަށް އެ
ނަން ބަދަލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ އިޢުތިރާޟު މެންބަރު ނުކުރައްވާނަމަ ޣަފޫރު މޫސާ ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ގެންނަން
އަޅުގަނޑު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ މި ގެނެވުނު ބަދަލާއެކު އަދި މުޅި ފޮތުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ އަށް މި
ގެނެވުނު ބައެއް ދާއިރާތައް ނުވަތަ ގެނެވުނު އިޞްލާޙުތަކަކީ ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން މި
ކަންކަން ކޮށްދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން މީގައި އަޅުގަނޑުގެ ކޮންސާނަކީ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި
މިހާރު އަދަދެއް ލިބިގެން ހިންގާނެ ޕްރޮޖެކްޓެއް ގެގޮތުގައި މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، ދެން ހިލޭ އެހީ ނުލިބިއްޖެ ކަމަށް
ވަންޏާ މި ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް އަސަރުތައްކުރާނެ. އެއީ މިހެން މި ދަންނަވަންޖެހެނީ މުޅި ޖުމްލަ ވޭތިވެދިޔަ އަހަރަށް
ބަލާއިރުގައި ވެސް ހިލޭ އެހީ ގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ ގާތްގަނޑަކަށް 400 ،300 މިލިއަން ރުފިޔާ، 474 މިލިއަން
ރުފިޔާ ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުގައި. ދެން ގަވަރުނަރު އިއްޔެގައި އެމް.އެމް.އޭ ގަވަރުނަރު ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅުގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ބަޖެޓު ފޮތުގައި އަދަދުތަކެއް ހުއްޓަސް މިހާހިސާބުން ވެސް
އަދަދުތަކާ ގާތްކުރާ އަދަދަކަށް ވެސް ލިބިފައެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުން ތި ވިދާޅުވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް
މަސައްކަތްކުރައްވައިގެން އަދި ހިލޭ އެހީ އިތުރުކޮށްގެން ވެސް ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކުރިއަށް ގެންދަވާނެ ކަމަށް.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކަމަށް ތާއީދުކުރަން. އަދި ސަރުކާރަށް ދޭންޖެހޭ ހުރިހާ އެއްބާރުލުމެއް އަޅުގަނޑު
ދޭނަން. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތައް ޙަޤީޤަތުގައި ހިންގޭވަރަށްވުރެން ކުޑަ އަގުތައް މި ހުރީ. އެހެންވީމާ،
ތި 2 އަހަރު 3 އަހަރަށް ބަހާލައިގެން ކުރިއަށް ގެންދެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ ގެންދެވިދާނެ ކަންނޭނގެ. އެހެންނަމަވެސް ،
މިސާލަކަށް ސްކޫލް ޢިމާރާތެއް ކުރުމަށް ޓަކައި ޖަހާފައި ހުންނަ އަދަދަކީ ޢިމާރާތައް އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް ނޫން
ކަމަށް ވަންޏާ އެކަމެއް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ވެސް މިހެން ހުރި ބައެއް ޕްރޮޖެކް ޓުތައް
އެބަހުރި މިކަހަލަ ގޮތަކަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު މި ހުރީ ސަރުކާރަށް ދޭންޖެހޭ ހު ރިހާ އެއްބާރުލުމެއް ދީގެން
ކުރިއަށް ގެންދާގޮތަށް. އަދި އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކުރަން ބުނި ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓްތައް ވެސް އެބަހުރި އިތުރުކުރެވިފަ.
އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގައި ނުހިމެނޭ ބައެއް މެންބަރުން ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ބައެއް މެންބަރުން ކުރެއްވި ރިކުއެސްޓްތައް ވެސް މީގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާކަން އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން.
ޝުކުރިއްޔާ.
26

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޑެފިސިޓް އޯވަރޯލް ޑެފިސިޓް ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން 1300 މިލިއަން ހިލޭ އެހީ މި ހޯދަނީ.
އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ސީދާ ލިންކުވެ ސީދާ މި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ތެރެއިން ހިލޭ އެހީގެ ދަށުން ހިންގާ
ޕްރޮޖެކްޓެއްވިއްޔާ ބަޖެޓް ފޮތުގައި އެ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފަ އި އޮންނާނެ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ދަންނަވަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި އިތުރުކުރާ ބައި ހިމެނެނީ ހިލޭ އެހީތެރެއަކުނޫން
އެއްކޮށެއް. މައިގަނޑުކޮށް ހިމެނެނީ ޢާއްމު ބަޖެޓު ތެރޭގައި. އެހެންވީމާ، ހިލޭ އެހީ ނުލިބުނަސް ލިބުނަސް މި
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގޭނެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މެންބަރު ޢާމިރަށް.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ދެންމެ އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވި ބައެއް ނުކުތާ
އެހެން ބޭފުޅުން ފާހަގަކޮށްލައްވައިފި. އެހެންވީމާ، ދެން އެ ޕޮއިންޓަށް އަޅުގަނޑު ދާކަށް ނެތިން. އެހެންނަމަވެސް،
ވޯޓަށް އަހާލުމުގެ ކުރިން ވެސް ފަހުން މި ގެނައި އިޞްލާޙާ އެއްކޮށް ކަރުދާސް ހުރިހާ ބޭ ފުޅުންނަށް ލިބިގެން ދިއުން
މުހިންމު ކަމަށް ވާތީ ހަމަ އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލީ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އެ ކަރުދާސްތައް ޗާޕްކުރަމުން ދަނީ. ވަރަށް އަވަހަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަމީތު.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އުސޫލެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަ މި ގެނެވުނު ބަދަލުތައް އަޅުގަނޑަށް ވެސް
ގަބޫލުކުރެވޭ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއް ކަމަކަށް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ހަމަ މި ކަރުދުާހގައި މިހުރީ އިތުރުކުރުމުގެ
ބައިތައް އެކަނިތޯ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރިޔާސަތުން ފޯރުކޮށްދެއްވާފައި މިވާ ކަރުދާހުގައިވަނީ އިނގޭތޯ.
އިތުރަށް އަދި އެއް ނުކުތާ އެއްބައޮތް ފާހަގަކޮށްލަން އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މީގައި މިހުރީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ގެނެވުނު ބަދަލު. އަރިމަތިން ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ އެޑިޝަނެއް ވިއްޔާ
އެޑިޝަން ޖަހާފައި އިންތަން އަދަދަށް ބަދަލެއް ގެނެއްސިއްޔާ އެ ބައެއް ބޭފުޅުން އެނދިވަޑައިގަންނަވާނެ ބައެއް
27

ބޭފުޅުން ވަޖެޓުގެ ޑެފިސިޓް ވަކި މިންގަނޑެއްގައި ހިފެހެއްޓުމަށް ޓަކައި އަދަދުތަކަށް ބަދަލު ގެނެއްސަ ހުންނާނީ.
އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެ އަދަދު އަނެއް ފަރާތުން ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ. ދެން ސްކޯޕް ބަދަލުކޮށްފައި އިނިއްޔާ އެ ވާހަކަ
ވެސް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަރުދާހުގެ އަރިމަތިން. ދެން އެޑިޝަން ޖަހާފައި އެ ހުރީ އެއީ އިތުރުކުރެވުނު ބައިތައް.
މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަމީތު އަޙްމަދުމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަނެއް ނުކުތާއަކީ ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ މި ކަރުދާހަށް އިނގޭތޯ މި ހިމަނާފައި ހުރި ކަންކަމަށް
ތާއީދުކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑު އެދެން ރ.މަޑުއްވަރީގައި ހިމެނެނީ ރީކޮންސްޓްރަކްޝަން ޖަހާފަ. އެހެންނަމަވެސް، އެ
ރަށަށް މި ބޭނުންވަނީ އައު ބަނދަރެއް. އެހެންވީމާ، އަދަދަށް ބަދަލެއް ނާންނާނެ. ހަމައެކަނި މި ލިޔުމުގައި މި އޮތް
ތަންކޮޅު ބަދަލުކޮށްފައި ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ދެން ޣަފޫރު ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު
ތާއީދުކުރަން އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މެންބަރުން އިޢުތިރާޟުނުކުރައްވާ ކަމަށް ވާނަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރާ އަދި އަމީތު އެ ގެންނެވި
ބަދަލު އަޅުގަނޑުމެން ރެކޮމަންޑޭޝަން ތެރޭގައި ހިމަނާނަން. އެއްވެސް ބޭފުޅެއް އިޢުތިރާޟެއްނުކުރައްވާ. އެހެންވީމާ،
އެ ގޮތަށް ކުރިއަށްދާނީ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ކޮމިޓީގެ ސަމާލުކަމަށް ގެންނަން ބޭނުންވޭ. މިހާރު ވެސް މި ކުރިއަށްދާ މަޝްރޫޢުތައް އެބަހުރި
ބައެއް ރަށްރަށުގައި. ބޮޑެތި އަދަދުތަކެއް ގާތްގަނޑަކަށް 70% ،80% މަސައްކަތްކުރެވިފައި ހުރި ކަންތައްތައް
އެބަހުރި. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، މި ބަޖެޓު ހިމެނިފައެއް ނުވެއް ނެތް.
އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ މަސައްކަތް އެހިސާބުން ހުއްޓޭނެ. މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މިހިސާބުން
މިއަށް ޙައްލެއް މި ކޮމިޓީން ނުހޯދައިފި ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިއީ އޮޅުމަކުން އެ
ބޭފުޅުންނަށް ނުހިމެނިއޭ މި އޮތީ. މިދިޔަ އަހަރު ވެސް އެ މައްސަލަ އެބަހުރި ދިމާވެފަ. އެއަށް ބަޖެޓު ނެތިގެން.
ދެން އެއަށް ޙައްލު ހޯދުމަށް ޓަކައި ޔޫތު މިނިސްޓްރީންނާއި އެތަންމިތަނުން އެބަހުރި މިކަހަލަ މައްސަލަ ކަންތައް
ވަދެފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފަހަރު ކުރީފަހަރު މިކަމުގެ ތެރެއަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަތްދަށުން
ގޮއްސަ އޮތް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެ ވުނު ހިސާބުން މިއަށް ޙަ އްލެއް ގެންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެކަމަކު މިއަށް ޙައްލަކާ އެކުގައި މި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމު ނިންމިއްޔާ އަޅުގަނޑަށް
28

ވަރަށް ރަނގަޅު. މިހާރު ހުށަހެޅިފައި ހުރި ހުށަހެޅުންތަކެއް ހުށަހަޅައިގެން މިކަން ނިންމާކަށް އަޅުގަނޑު
އިޢުތިރާޟެއްނުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަށް ޙައްލު ހޯދައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާން އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ.
އެގޮތަށް ފާހަގަކުރެވިފަ އި ހުރި ތަންތަނާމެދު ޢަމަލުކުރާނީ ކޮންގޮތަކަށްތޯ. އެއީ އެހެންނޫނިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑު
މައްސަލައަކަށް މިކަން ވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ރަނގަޅު މުޤައްރިރު މިކަމަށް ޙައްލެއް
ގެނެސްދެއްވިއްޔާ މި ކޮމިޓީ ތެރެއިން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝާހް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތަކަށް އެދުނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރުގެ ހުށަހެޅުއްވުމަށް ތާއީދުކުރުމަށް. ދެން
އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިއީ މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުގައި ހަމަ އެންމެ ފުޅާ ދާއިރާއެއްގެ ބަޖެޓު
ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރެވިގެން ހަމަ ތަފާތު ވިސްނުންތައް އެކުލެވިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ގެނެވުނު ބަދަލުތައް
ގެނެވުނީ. ބައެއްފަހަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޚިޔާލުތަފާތުވުން ހުއްޓަސް މިކަހަލަ ދާއިރާތަކާ ގުޅޭ ނުވަތަ
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކުރިއެރުމާއި ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއާ ގުޅޭ ކަންކަމުގައި ހަމަ ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ވެސް
އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަމާ އަދި ވިސްނުންފުޅު ހިމެނިގެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބަދަލުތައް ގެނެވިފައި
މިހިރީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މިވާ ޕޭޕަރުގައިވާ ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ތާއީދުކުރަން
އިނގޭތޯ މި ދެންނެވި ގޮތަށް އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަމީތާއި އަދި ޢަބްދުލްޣަފޫރުގެ ހުށަހެޅުއްވުމުގައި ހުރި
ރެކޮމަންޑޭޝަނާ އެއްކޮށް މި ހުށަހެޅުން ހަމަ ވޯޓަކަށް ދާން އިނގޭތޯ އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުރިއަށް އޮތް 5 މިނެޓުގެ ތެރޭގައި އިއްޒަތްތެރި ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
ޚަލީލް، މުޢާޒް، އިބްރާހީމްދީދީ ދެން ކޮން ބޭފުޅެއް. ޙުސައިން މުޙައްމަދު، މޫސާ ނިޒާރު. އާމިރު އޮތީ ވާހަކަފުޅު
ދައްކަވާފަ. އެހެންވީމާ، ދެވަނަ ފުރުޞަތެއް އަޅުގަނޑު ނުދޭނަން އިނގޭތޯ. ރަޝީދު. އެހެންވީމާ، ދެން މި ފުރުޞަތު
އަރުވަނީ މުޢާޒަށް، ޢަބްދުاله، މުޞްޠަފާ. ދެން އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑު ވޯޓަކަށް ދާނަން. ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
މުޢާޒަށް.
29

މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޢާޒް މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޖުމްލަކޮށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ތާއީދުކުރަން އިނގޭތޯ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް މި ހުށަހަޅާފައި ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް އިނގޭތޯ.
ދެން އެކަމަކު، މީގައި ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތައް މި ސަރުކާރުން ސޮއިކޮށްފައި ހުރި ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތައް އުނި ވެފައި
ހުރިކަން ފާހަގަކޮށްލަން ބަޖެޓު ފޮތުން އިނގޭތޯ. އޭގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ފަހުން އިލެކްޝަނަށްވުރެ ކުރީގައި މި
ދެންނެވީ ރިޔާސީ އިންތިޚާބަށްވުރެ ކުރީގައި ސޮއިކުރެވުނު ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ 20 ރަށެއްގެ ނަރުދަމާ
ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި. ދެން ގދ.ހޯޑެއްދޫ ވެސް މި ލިސްޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ރަށެއް. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު
ފޮތުގައި މި އައިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ އެ ގދ.ހޯޑެއްދޫގައި މި ދެންނެވި ޕްރޮޖެކްޓު އިން ތަނެއް.
އަނެއްކާ މި އެޑިޝަން ތެރެއަކު ވެސް އެ ނުއެއް ފެނޭ. ދެން އަޅުގަނޑުގެ ހަމަ ހިތުގައި އުފެދޭ ސުވާލެއް އެ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކުރިއަށްދާނެތޯ ނޫނިއްޔާ މި ކިހިނެއްތޯ އައު ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީގެ ދަށުން އޭރު އެ
އެގްރީމަންޓްކުރެވުނު އެގްރީމަންޓް ބާޠިލްކުރާނީތޯ؟ މި ހަމަ މި ސުވާލު އަޅުގަނޑުގެ ހިތުގައި އުފެދޭތީ ހަމަ
ދަންނަވައިލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އިބްރާހީމްދީދީއަށް.
ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް މިހާރު ދެން މި ހުށަހެޅިފައިވާ އަދަދު މި ބަހާ ލެވުނު ގޮތާއި ދޭތެރޭގައި
ހަމަ އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަޖެހޭ. އެއީ ހަމަ އޮތް މިންވަރަކަށް ބަހާލެވެނީ. ދެން އެކަމަކު، އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ އައްޑޫގައި ފޭދޫގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި މިދިޔަ އަހަރު އޮތް 100 ހައުސިންގ ޔުނިޓެއް ބަޖެޓުގައި ނެތް
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި. ދެން އެ ނެތީ އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ލިބުނުވަރުން މިހާރު އެ
ބޭފުޅުންނަށް އޭތި ހިންގެން ނެތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދެން އެކަމާ ދެން ދައްކާނެ، ސަމާލުކަމަށް ގެނެސްފައި
އޮންނާނީ މިހާރު މަޖިލީހުގެ ވެސް. ދެން އޮތީ މިދިޔަ އަހަރު އޮތް 260 މިލިއަން ރުފިޔާ އައްޑޫގެ މަގުތައް ހަދަން.
ދެން އެކަމަކު މިހާރު އެ ނެތުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު އަދަދު އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރުމެން ހުރިހާ ބޭފުޅުން
ވާހަކަދައްކަވައިގެން ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދާއިރާތަކަށް މި އަދަދު ބަހާލިއިރު ހަމަ އައްޑޫއަށް ވެސް ނިސްބަތުން ލިބުނުވަރު
އަޅުގަނޑު އަސްލު ހަމަ ހިތްހަމަޖެހޭ ހަމަ. އޯކޭ ދެން. މިހާރު ރަށަކަށް 10 ވަރަކަށް މިލިއަން ރުފިޔާ މަގު ހެދުމަށް
އޮތްކަން ފާހަގަ އެބަ ކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އެއާއި ދޭތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދެން ހަމަ ވަކި އެއްޗެއް ދަންނަވާކަށް
30

ނެތިން. މައިގަނޑު ގޮތުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީއަށް މި ލިބުނު އަދަދު ބަހާލެވުނު ގޮތާއި
ދޭތެރޭގައި އަ ޅުގަނޑު ހިތްހަމަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި މުޤައްރިރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް މިގެނައި ބަދަލުތަކާ އަދި އިތުރުކުރެވުނު ކަންކަން މުޤައްރިރު ގެންދެވި
ގޮތާއިމެދު އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަޖެހޭ. ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި އެންމެ ބޭފުޅުން ދެއްވި އެއްބާރުލުން ވެސް ރަނގަޅު.
އެހެންވީމާ، މިހާރު ހުށަހެޅިފައި އޮތް ހުށަހެޅުމާ އެއްގޮތަށް ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޞްޠަފާ.
ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތިވަރުގެ މުޤައްރިރެއް ލިބުނީތީވެ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު
އަދާކުރަން. ދެން ދައްކާނެ ވާހަކައެއް ނެތް މިއަކު. ޣަފޫރުގެ ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޙްމަދު ރަޝީދު.
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މުޤައްރިރު އޮޅުންފިލުވައިދެއްވަމުން ވިދާޅުވި އެ އްޗަކަށް
ކުޑަކުޑަކޮށް ސުވާލެއް ކޮށްލަން އެބަޖެހޭ. އެއީ ކުޑަ އޮޅުމެއް އަރާތީ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ލިސްޓުގައި މިވާ
ބައިތަކަކީ މި 442 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި އިތުރުކުރަން މި ހިމެނުނު އެއްޗެއްސަކީ ފޮތުގައި ހުރި
އެއްޗެހީގެ އިތުރަށް މީގެތެރޭގައި ހިމެނޭ އެއްޗެހިކަން އަޅުގަނޑަށް ބައެއް ބޭފުޅުން އެ ސުވާލު ކުރައްވާތީ
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހަމަ ރެކޯޑަށް ޓަކައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާލަންޖެހޭހެން މިއީ މި ފޮތުގައި ހުރި
31

ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ހުށަހެޅުއްވި ބަޖެޓުގައި މި ފޮތުގެ އިތުރަށް މީގައި ހިމެނޭ އިތުރުކުރެވޭ ބައިތަކުގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭތީ އެހެންވީމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއީ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑުމެން ދެން އޮޅުންފިލުވާލަންޖެހޭ
އެކައްޗަކީ. ދެން އަޅުގަނޑު ގަ ބޫލުކުރާ ގޮތް އޮތީ މިހާރު މި ސަރުކާރު މިއައީ ރާއްޖެތެރޭގެ ވަރަށް ގިނަ ރަށްތަކުގައި
ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ވަޢުދުތަކެއްވެގެން. އެ ވަޢުދުތައްވެގެން އައިއިރުގައި މީގައި ބައެއް
ރަށްރަށުގައި ބައެއް އެއްޗެހިތައް އެ ބޭފުޅުން ވަޢުދުތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް ހިމެނޭ އެއްޗެހިތަކެއް ނުހިމެނޭކަން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އޭގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހަމަ މިހާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވަޑައިގެން
މަގުތައް ހައްދަވާނެ ވާހަކަ ވެސް ވިދާޅުވެފައި އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ވާހަކަ ނެތް ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަނޑު ވެސް އޭގައި ހިމަނާލަން ހުށަހެޅީ. އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ގދ.ވާދޫގެ ނަރުދަމާއަކީ ކުރީގެ
ސަރުކާރުގައި އަޅަން ހަމަޖެހިފައި ބޭރުގެ އެހީއާ އެއްކޮށް ހަމަޖެހިފައި އޮތް އެއްޗެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެ
އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި އެކަން ހިންގޭނެ އަދަދު އޭގައި ހިމެނިފައިނުވާ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން.
އެކަމަކު، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މި ހުރިހާ ކަމަކީ ހަމަ މި ސަރުކާރުން ކޮށްދެއް ވާނެ ކަންތައްތައްކަން. އެކަމާ
ދޭތެރޭގައި ޝައްކެއް ނުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓު ފޮތުގައި މިވަގުތުގައި އެ ކަންތައްތައް ނެތީމަ އެ ވާހަކަ
ފާހަގަކޮށްލުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ ޒިންމާއެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް
އޮތްތަނުގައި ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
اله.
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދު
اله
ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މިހާރު މި ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި
ހިނގަހިނގާ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ބަޖެޓު ފޮތުން ގެއްލިގެންދިޔައިމަ އަޅުގަނޑު ވެސް ދެން އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާތަކަށް
އެ ޕްރޮޖެކްޓް ހިންގުމަށް ޓަކައި މި ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރަން އަޅުގަނޑު އެދުނީ. އެކަމަކު މި ފެންނަނީ އަލަށް ފަށާ
ޕްރޮޖެކްޓް. މިހާރު މިސާލަކަށް، ބަލަމާހިނގާ ތިނަދޫ ދާއިރާގެ ފުޓްސަލް ދަނޑު، ސްޕޯޓްސް އެރީނާ، އިންޑޯ
ކޮމްޕްލެކްސް. ދެން ފެން ހިންދާ ނިޒާމު. މިއީ ހަމަ ހިނގަހިނގާ ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް. އެކަމަކު މިޖެހެނީ އަލަށް
ފަށާ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނެން. އެހެންވީމާ، މިކަން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކޮންމެވެސް ކަހަލަ
ގޮތަކުން އިޞްލާޙުކުރަން އެބަޖެހޭ ކަންނޭނގެ. ހިނގަހިނގާ ހުރި އެއްޗަކަށް ރެކޮމަންޑޭޝަން ލާން ހިނގަހިނގާ
ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއްކަން. އެހެންވީމަ، ނިންމުމަށް ޓަކައި ދެވޭ ފައިސާއެއްގެ ގޮތުގައި މީގައި ރެކޮމަންޑޭޝަނެއްގެ
32

ގޮތުގައި ހިމަނާލުމަކީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ރަނގަޅުކޮށްލަން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވާ ކަމެއް. އެހެންނޫނީ ވާގޮތަކީ ބަޖެޓު
ފޮތް ބަލައިލީމަ މި ފެންނަނީ އަލަށް ފަށާ ޕް ރޮޖެކްޓެއްގެ ގޮތުގައި. އެކަމަކު ބަޖެޓު ފޮތުން ގެއްލިގެންދިޔައިމަ
އަޅުގަނޑު އެކަން ކުރަން ބޭނުންވެގެން މީގެ ތެރެއިން މި އަދަދުތައް މި ލެވުނީ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދުވަހަކު ވެސް ބަޖެޓު ކޮމިޓީއެއްގައި ނުލިބޭ މިންވަރަށް ދާއިރާތަކުގައި
ޕީ.އެސް.އަ އި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިމެނުމަށް ޓަކައި. ވަކި ދާއިރާއެއް ނޫން. ވަކި ދާއިރާއެއް ނޫން. ހުރިހާ ދާއިރާތަކަށް.
މަޖިލިސް މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ހިމެނުނު 85 ދާއިރާގެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީން
ފަހިކޮށްދެއްވި. ޙަޤީޤަތުގައި މީގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބޭ މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ ތެރެއިން މި ވާހަކަ
ދައްކައިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙަޤީޤަތުގައި ނުލިބޭ ބަޖެޓު ފޮތަށް އިތުރުކުރަން ބޭނުންވާ އެއްވެސް އެއްޗެއް.
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރަކީ ވަރަށް ޙިކުމަތްތެރި ބޭފުޅެކޭ.
ޙިކުމަތްތެރިކަމާއެކީ ގެންގޮސްދެއްވައި ބަޖެޓު ތެރެއިން ފަހިކޮށްދެވެން ހުރި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ފަހިކޮށްދީ މި ބަޖެޓު މި ފާސްވެގެންދާއިރުގައި މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެއް. އަދި ހުރިހާ
މެންބަރުންނަށް ވެސް މިކަން ފަހިވެގެންދޭ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރު އޮތްއިރުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަން ކިތަންމެ އާދޭހެއް ކުރިޔަސް، އާދޭހެއް ކުރިޔަސް ނުލިބުނު. އާދޭހެއް ކުރިޔަސް ނުލިބުނު.
އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުވެރިކަމާއެކު މުޤައްރިރަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން
މުޤައްރިރުގެ ޙިކުމަތްތެރިކަން މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީ ގެންދިއުމަށް ޓަކައި. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ހިނގަހިނގާ އޮތް ޕްރޮޖެކްޓެއް ކަމަށް ވަނީވިއްޔާ އެ ސްޓޭޓަސް އަޅުގަނޑުމެން ތި ބޭފުޅުން ބަޖެޓުގައި ހުރި
އަދަދުތައް ފާސްކުރެއްވި ކަމަށް ވިޔަސް އިޞްލާޙުކޮށްލެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް
އެގޮތަކަށެއް ބެލެވޭކަށް ނެތް. ދެން ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓުތައް އަޅުގަނޑު ބެލިއިރުގައި ބަޖެޓުގައި މިއަހަރު ނިމެން ހުރި
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނެތްކަމަށް އެހެން ފެނުނަސް އެ ނުހިމަނާ އޮތީ އޭގެ ފައިސާ އެ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ފައިސާ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިގެން އެ ފައިސާ އަދި ނުނިމުނު ކަމުގައި ވިޔަސް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި
ހުރީމަ. އެހެންވީމާ، އެ ނުކުތާ ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްދެން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އެއީހެން ވަރަށް ގިނަފަހަރު އަރައިގެން އުޅޭ އޮޅުމަކީ އެއީ. މިސާލަކަށް، ޕްރޮޖެކްޓް ނިމެމުން އައިސް އެ ޕްރޮޖެކްޓް
މިއަންނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ނުހިމެނި އޮތީ އެ ސަބަބާ ހުރެ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އަ ޅުގަނޑު ކުރިން
ދެންނެވިން މި މައްސަލައި ގައި ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށް އެއް ފުރުޞަތު ދީފައި އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ބަންދުކޮށްފައި އޮތީ.
އެހެންވީމާ، މޫސާ ނިޒާރަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
33

ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އި ނގޭތޯ. އަ ޅުގަނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ހަމަ އެކަން ފާހަގަކުރެވިފައި އެބައޮތް ކެޔޮދޫގެ ބަނދަރުގެ މައްސަލައިގައި މިހާރު އެ
މައްސަލަ ހަވާލުކުރެވިފައިވާތީވެ އެއަށް ކަނޑައެޅިފައި ހުރި އަދަދު މިހާރުގެ ބަޖެޓުން ފެންނާކަށެއް ނެތް. އެ ހަމަ
މިނިސްޓްރީން ވިދާޅުވަނީ އެވޯޑްކުރެވިފައި ހުރި އެމައުންޓުތަކެއް މިހާރު މި ބަޖެޓުން ނުފެންނާނެއޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ
ހަމަޖެހިފައި ހުރި ބަޖެޓުކަމަށްވާތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ރަނގަޅު މަޢުލޫމާތެއްހެން މުޤައްރިރު ތި
ވިދާޅުވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މުޤައްރިރުގެ މަސައްކަތްޕުޅުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޯއްދަވައިދެއްވި
އަދަދުތަކަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ހަމަ ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކު
ފާހަގަކުރައްވާނެ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު މި ކޮމިޓީގައި ތި
ކޮށްދެއްވި މަސައްކަތް އިނގޭތޯ އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަން ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް އެކަށީގެންވާ އަދަދެއްގެ
އެމައުންޓުތަކެއް މި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއިން ހޯއްދަވައިދެއްވީތީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ މަނިކުފާނަށް އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޚަލީލް.
اله
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު ވަރަށް ބޮޑަށް މަނިކުފާނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެއާއެކު ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން
އޮތީ އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ކުޑަ އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅާލަންވެގެން. އެއީ 7 ވަނަ ޞަފްޙާގައި އެންމެ ފަހުން މިގެނައި
ބަދަލާއެކު 7 ވަނަ ޞަފްޙާގައި ފ.ދަރަނބޫދޫ ފުޓުބޯޅަ ދަނޑުގެ ލައިޓިންގ ސިސްޓަމް ހަރުކުރުން މި ސުރުޚީ
ހަމައެކަނި ހަމައެކަނި ބަދަލުކޮށްލަދެއްވައި ފ.ދަރަނބޫދޫ ބަނދަރު ހެދުން އެގޮތަށް ބަދަލުކޮށްދެއްވާ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، އެ އިޞްލާޙަށް ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު ތާއީދުކޮށްދެއްވާ އެ ރަނގަޅުކޮށްލަދެއްވުން އެއީ ވަރަށް ބޮޑަށް
އެދޭކަމެއް. ދެން އެއާއި އެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ހަމަ އަދިވެސް އެންފަރސައިޒްކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މިހާރު އެހީ މި ލިބޭގޮތަށް ދެންމެއަކު މުޤައްރިރު މި ބައްދަލުވުން ފައްޓަމުން ވެސް އެ ވިދާޅުވި ވިދާޅުވުމާ އެ އްގޮތަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހީތެރިކަން ބޭރުގެ އެކިއެކި ފަރާތްތަކުން ދެއްވި މި ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގަން މަގުފަހިވެގެންދާނެ
ކަމަށް އިނގޭތޯ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
34

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މި ކޮމިޓީން އިޢުތިރާޟް ނުކުރައްވަންޏާ އެ ސުރުޚީއަށް ބަދަލެއް ގެނައުމަކީ މައްސަލައެއް ނޫން. އެ ސުރުޚީ
އަޅުގަނޑު ބަލައިގެންފިން. މިހާރު ހުށަހެޅިފައި ހުރި ހުރިހާ އިޞްލާޙުތަކަކާއެކު އަދި ސްޓޭޓަސްއަށް ބަދަލެއް
ގެންނަންޏާ އެ ގެންނާނެ ބަދަލާ ވެސް އެކު އަޅުގަނޑު މި ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބަޖެޓު އޮތްގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް ހުށަހެޅި
ތާއީދު ލިބިފައިވާތީ އެގޮތަށް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމުތައް ފާސްކުރުމަށް ތާއީދު ލިބިފައިވާތީ އެ އަޅުގަނޑު ވޯޓަށް
ދަންނަވައިލާނަން. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވީ 15 މެންބަރުން. ވޯޓު ދެއްވީ 13 މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު ވޯޓެއްގައި
ބައިވެރިއެއް ނުވަން. އެހެންވީމާ ، މި އިޞްލާޙު މިގޮތަށް ފާސްވެއްޖެ.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ބަޖެޓު ފާސްކުރުމާއި ދޭތެރޭގައި އެއްވެސް މައްސަލައެއް ނެތް މުޤައްރިރު. އެހެންނަމަވެސް، ތި ވިދާޅުވި އެއްޗަކާ
ބެހޭގޮތުން ސުވާލު އުފެދޭތީ ތި ވިދާޅުވީ މި ބަޖެޓުގައި ފެންނަން ނެތް ކަމަށް ވިޔަސް އޮންގޮއިންގ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ފައިސާ އެބަހުއްޓޭ. އެ ހުރި ތަނެއް އެނގެންޖެހޭނެތާ. އަޅުގަނޑަށް އެނގިފައެއް ނެތް މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި ނެތް
ފިގަރތަކެއް އެއްވެސް ތާކުން. ދެން ސުވާލަކީ، ކޮންޓެންޖެންސީ ތެރެއިން ދެވިދާނެއޭ މި. ކޮންޓެންޖެންސީ ތެރެއަކުން
ނުދެވޭނެ އޮންގޮއިންގ ޕްރޮޖެކްޓަކަށް. ދެން މިސާލަކަށް، ބަނދަރެއް ހަދަމުން އަންނައިރުގައި އެއްބައި ހުއްޓިގެން
އަނެއް ފަ އިސާތަކެއް ނުދެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އެ ރެކޮމަންޑޭޝަނެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް އެއީ ސާފުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް.
ވާގޮތަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތައް ނޫން އެހެން ދާއިރާތައް ވެސް އެބަހުރި. ތިބި ވަރަށް ގިނަ، އެބަހުރި ވަރަށް
ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް އޮންގޮއިންގ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް އެބަހުރި. އެ އެއްޗެހިތައް ބަޖެޓު ފޮތުން ފެންނަން ނެތް ކަމަށް
ވަންޏާ ކޮންމެވެސް ހިސާބަކުން ހުއްޓޭނެ. އެއީ ދައުލަތުން ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް ވަރަށް ގިނަ ޚަރަދުތަކެއް
ކުރެވިފައި އެ އިނީ. މިސާލަކަށް، ބަނދަރެއްގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައި މަސައްކަތް ނިންމައިލާފައި އަނެއްބައި މަސައްކަތް
ކުރިއަށްދެވެން ނެތިއްޔާ މައްސަލައެއް އެއީ. މިސާލެއް ދަންނަވާފާނަން ކަނޑޫދޫގައި ބަނދަރެއްގެ ވާހަކައެއް ނެތް.
އެހެންނަމަވެސް، ކަނޑޫދޫގެ ބަނދަރަށް ބޭނުންވާ ސާމާނުތައް އެބަހުރި. މަސައްކަތްކުރާ މީހުން އެބަތިބި. މި ބަޖެޓު
ފޮތުން އެ ނެތްކަމަށް ވަންޏާ ކޮންތާކުންހޭ ޚަރަދުކުރަނީ. އެ މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ މީހުންނާއި ރިސޯސް އެބަހުއްޓޭ.
އެކަމަކު، އެ ކުރާނެ ގޮތުގެ މި ބަޖެޓު ފޮތުގައި އެ ފައިސާ ފެންނަން ނެތް ކަމަށް ވަންޏާ އެކަންތައް ކުރަނީ
ކިހިނެއްހޭ. މިއީ ހަމައެކަނި މިސާލެއް. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ގިނަ ދާއިރާތައް މިކަހަލަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް އެބަހުރި.
އެހެންވީމާ، ބަޖެޓު ފޮތް ތެރެއިން މި އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކޮށް ނިންމައިލާއިރުގައި މިއިން ކޮންމެވެސް ސޮލިއުޝަނެއް
ދެއްކެންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ހަމަ ސަރުކާރަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ އެއްބާރުލުންދީގެން މިކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް.
35

އެހެންނަމަވެސް، މި ކަންތައް ސާފުވާން އެބަޖެހޭ. ބަޖެޓުން ބޭރުގައި ފައިސާ ހުރި ތަނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެނގެން އެބަޖެހޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރިޔާޟް ރަޝީދު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ކުރިން ވެސް ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން މި ދެއްކި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ކޮމިޓީގެ
ސަމާލުކަމަށް މިކަން ގެނެސްފިން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله އަޙްމަދު ވެސް މި ވާހަކަ ދައްކަވައިފި އިނގޭތޯ.
މިއީ މުޤައްރިރުގެ ޒިންމާއެއް މިއީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން މި އިޝޫ މިތާ ރެއިޒްކުރީމަ މިއަށް ޙައްލެއް
ގެނެސްދެއް ވުމަކީ މިއީ މުޤައްރިރު ކުރައްވަންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި ޚާއްޞަކޮށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު
ވެސް މިކަން ފާހަގަކުރައްވައިފި. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވެސް މިކަން ފާހަގަކުރައްވައިފި. ހިންގަވާ
އަދި މުޢާޒް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޢާޒު ވެސް މިކަން ފާހަގަކުރައްވައިފި. މި ކުރިއަށްދާ
މަޝްރޫޢުތަކުގެ 60%،70% ނިމިފައި ހުރި ކަންތައްތައް. ބަޖެޓުގައި ފެންނާކަށް ނެތް. ދެން އެ ވިދާޅުވަނީ
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ކޮންމެވެސް ތަނެއްގައި މި ފައިސާ އެބަހުއްޓޭ. އެކަމަކު އެ ފައިސާ ތަނެއްގައި
ހުއްޓެއްކަމަކު ބަޖެޓުގައި ނެތިއްޔަކާ ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭނެ. މި ކޯޑުގެ ދަށުން މިވެނި ކަމެއް ކުރުމަށް ޓަކައި މި
ފައިސާ އެބަހުއްޓޭ ކިޔާފައި ބަޖެޓުގައި ނުޖަހައިފި ކަމަށް ވަންޏާ ޚަރަދެއް ނުކުރެވޭނެ. އެއީ މިދިޔަ އަހަރު އިނގޭތޯ
މިހިނގާ 2018 ގައި މި މައްސަލަ އޮތީ ދިމާވެފަ. އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން މައްސަލަ.
އެހެންވީމާ، މި މައްސަލަ މި ކޮމިޓީގެ ސަމާލުކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ގެނައީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ރަނގަޅު
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރަކީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން މި ހުރިހާ އއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ވަރަށް ބޮޑު ތާއީދަކާ އެއް ކޮށް މި
ވަގުތު ތި އިންނަވަނީ މީގެ ކުޑައިރުކޮޅެއް ކުރިން ކޮންމެ ކަމެއް ކޮންމެ ގޮތަކަށް ދިޔަޔަސް ވެސް. މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން އެބަ މި ކަންކަން ފަހުން ތި ގެންދަވާލެއް ރަނގަޅުކަމުން. އަޅުގަނޑަކަށް
ހިއެއްނުވޭ އަޅުގަނޑުމެން ދެމީހުން ތި މަޤާމަށް ޢައްޔަންކުރިޔަސް ވެސް ތިހާ ރަނގަޅަށް މިކަން ކުރެވިދާނެހެނެއް.
އެހެންވީމާ، ވަރަށް ތަޢުރީފުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ތި ކޮށްދިން މަސައްކަތަށް. ޚާއްޞަކޮށް މި ބަޖެޓު ކޮމިޓީގެ މި
ދިގު މާޒީގައި އަޅުގަނޑަށް ބެލިކަމުގައި ވީނަމަވެސް މިހާ ބޮޑަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ބޭނުންތައް
ބަޖެޓަށް ލެވިގެން އަދި ބަޖެޓެއް ފާސްކުރެވުނު ފުރަތަމަ ފަހަރު މިއީ. އެހެންވީމާ، ޝަރީފަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ނަމުގައި އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ތި ކުރެއްވީ ވަރަށް
36

ރަނގަޅު ކަމެއް. އެހެންވީމަ، މި މަޢުލޫމާތުތައް ހޯއްދަވާފައި އެބައި މީގައި އިތުރުކުރެވޭ އެބައި އެހެން ހުރި މައްސަލަ
ކަންތައްތައް މީގައި އިތުރުކުރެވޭ ގޮތަށް މި ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. އެގޮތަށް މި ހުށަހެޅީ. އެގޮތަށް ހުރި
މައްސަލަ، އެ ގޮތަށް ފެށިފައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ، އެއާއި މީގައި ހިމެނިގެން މި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން. އައު ސަރުކާރުން މި ބަޖެޓު ހުށަހެޅިއިރުގައި ހިނގަހިނގާ ހުރި
މަޝްރޫޢުތައް ނިންމުމަށް 2200 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބަ އޮތް. ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އެބަ
އޮތް ލޯންގް ރަން ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނިންމަން. ދެން އަޅުގަނޑު އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން
މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސުން އަދި އައު ސަރުކާރުން އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނިންމަން ނުވަތަ ނުހިމަނަން ނިންމައިފިއްޔާ
އެއީ ޕޮލިސީ ޑިސިޝަނެއް ނަގާފައި އޮތް. އެހެންވީމާ، އެއަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ބަދަލުތަކެއް ނުގެނެވޭ.
އެހެންވީމާ، މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް މިތަނަށް ވަޑައިގަންނަވާނެ. ވަޑައިގަތީމާ ތި ބޭފުޅުން މިނިސްޓަރަށް
ދަންނަވައިގެން ތަފްޞީލު ހޯއްދެވޭނެ. މިހާރު ބަޖެޓަކަށް އެގޮތަކަށެއް އިޞްލާޙުތައް ހުށަހަޅައިގެން ބަޖެޓު ބޮލޮކެއް
ނުކުރެވޭނެ. އެވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާފައި އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ޙުސައިން މުޙައްމަދު.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނާއި އަދި ރިޔާޟް ރަޝީދު ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅަށް އަޅުގަނޑު އުސޫލެއް
ގޮތުން ތާއީދުކުރަން އިނގޭތޯ. އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ތާއީދުކުރަމޭ މިދެންނެވީ ހިނގާހިނގާ ހުންނަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް
ނުހުއްޓި ކުރިއަށް ދިއުން އެއީ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ މި ހުރިހާ ދުވަސްތަކުގަ އި ވެސް ހިނގަމުން ދިޔަ ކަމެއް. ދެން
ރިޔާޟް ރަޝީދު ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅާ ގުޅޭގޮތުން، އެ ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން އޮތީ ފާސްވެފައި
އޮތް އެއްޗެއް އޮތީ ފާސްވެފައޭ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމް މިހާރު މި އެންމެފަހުން ގެނައި ކަރުދާހާ އެއްގޮތަށް
މިއޮތީ ފާސްވެފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެ މަނިކުފާނު ވިސްނަވާފައި ފަހުން ބަދަލުކުރައްވާނެ ކަމަށް
ބަޖެޓު ރެކޮމަންޑޭޝަނެއް ގޮތަށް. މިދެންނެވީ މިތަނުން ނިންމާފައި މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް ފޮނުވާއިރު ބަޖެޓު
ރެކޮމަންޑޭޝަނެއް ގޮތަށް މި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމްތައް މި ތަންފީޒުކުރުމުގައި ހިނގަމުންދާ މަޝްރޫޢުތައް
ނުހުއްޓޭނެ ގޮތެއްގެ މަތިން ސަރުކާރުން ޕްލޭންކޮށްގެން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް. ދެން ކޮންމެހެން ފައިސާ
ބޭފުޅުންވެއްޖެއްޔާ އެކަމެއް ހުއްޓިފައި އޮތް ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ ކޮންޓިންޖެންސީން ވެސް ފައިސާ ގެނެވޭނެ.
ކޮންޓިންޖެންސީން ފައިސާ ގެންނައިރު އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެހެން ލިޔާކަށް ނުޖެހޭނެ. އެއީ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ
37

ޕޮލިސީ ތަންފީޒުކުރާނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެގޮތަށް ބަދަލުކުރައްވާނެ ކަމަށް. ދެން ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ
މިހާރު ފާސްވީކަމަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދިޔައީމަ މަސައްކަތްތައް ނިންމޭނީ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޣަފޫރު.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓާ ބެހޭގޮތުން ރައީސް މަޝްވަރާކުރިއިރު ވިދާޅުވި މިހާރު ހިނގަމުންދާ އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް
ނުހުއްޓޭނެއޭ. އެހެންވީމާ، އެ ރެކޮމަންޑޭޝަން ނުވަތަ އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް އަދި މި އަލަށް ފަށާ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ފެށުމުގެ
ކުރިން މިހާރު ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ކުރިއަށް ހިންގަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެ ން އެބަ ޖެހޭ ފާސްކުރަން
މިތަނުން. އެ ޕްރޮޖެކްޓު ކުރިއަށް ދާންޖެހޭނެ. މިހާރު ދައުލަތުން ވަރަށް ބޮޑެތި ޚަރަދުކޮށްފައި ހުރި ޕްރޮޖެކްޓުތައް
އެއީ. ކޮންމެ ތަނެއްގައި ހުރި ކަމުގައި ވިޔަސް އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނިންމަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އެ އާ އެއްކޮށް އެ
ރެކޮމަންޑޭޝަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ މިއަށް އަޅުގަނޑުމެން ލާން އެބަ ޖެހޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ތި ބޭފުޅުން ހުށަހަޅުއްވާ ރެކޮމަންޑޭޝަން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު އަދި އަޅުގަނޑު ވަކިން ހުށަހަޅާނަން. އެ
ހުށަހެޅީމަ އެ ދެއްވީމަ ރަނގަޅުވާނެ. މިހާރު މި ބަޖެޓާ ގުޅުންހުރި ކަންކަން ނިންމައިލާފައި މި ގެންނަ ބަދަލުތަކާއި
އިޞްލާޙުތައް ފާސްކުރުމަށްފަހު ތިޔަ ބޭފުޅުން ބަޖެޓު ރެކޮމަންޑޭޝަނާ ބެހޭގޮތުން ވާހަކަފުޅުދައްކަ ވާނީ އިނގޭތޯ.
އާދެ! އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މައްސަލައި ގައި ދެން އިތުރަށް ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދެވުމުގެ މާނައެ އް
ނެތްހެން. ދެން އޮތީ މިހާރު ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންވެގެން ބޭނުންވި މަޢުލޫމާތުތަކާއި އެ ޚަރަދުވާ ގޮތުގެ ތަފްޞީލު
މަޢުލޫމާތު ތި ބޭފުޅުންނަށް މިހާރު އަޅުގަނޑު އޮންނާނެ އަރުވާފަ. ޖަމީލް ޢުޘްމާން.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކި ވާހަކައަކީ މިއީ. ފޮރިން
މިނިސްޓްރީގެ ބަޖުޓު ތެރެއަށް އެ ބޭފުޅުން އިތުރުކުރައްވަން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތުތައް ހޯދައިދެއްވާށޭ. މި ބަލާލީމާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މިއިކީ ހަމައެކަނި ޓްރެވެލިންގ ކޮސްޓެއް ނޫން މީގައި މިއޮތީކީ. އާމްދަނީ ހޯދުމަށް
ޓަކައި ނޫނީ ހިލޭ ހޯދުމަށް ޓަކައި ޤައުމުތަކަށް ކުރާ ދަތުރުތަކެއް ނޫން. މީގައި މިހިރީ ހަމަ ޤައުމުތަކުގައި ހަމަ
38

އިތުރު މަޤާމުތައް އުފައްދާ އެ ބޭފުޅުންނަށް ކުރާ ޚަރަދުތަކުގެ ގޮތުގައި މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، 300 މިލިއަން
ހޯދުމަށް ޓަކައި ކުރާ ބޭރުގެ ދަތުރުތަކަށް 50 މިލިއަން ޚަރަދުކުރަން، ހަމައެކަނި ދަތުރު ޚަރަދުކުރަން ޖެހޭނެ ކަމަށް
ވިދާޅުވީމަ އަޅުގަނޑުމެން ހިތުގައި އޭރު ސުވާލު އުފެދުނީ. އެހެންވީމާ، މީގަ އި ވަރަށް ސާފުކޮށް މީގައި ބަޔާންކޮށްފަ އި
އެބަ އޮތް. ދެން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓަށް އެ ބޭފުޅުން އިތުރުކުރަން
ބޭނުންފުޅުވާ އަދަދެއް އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކޮށްދެއްވަން ޖެހޭނެ. އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމައް މިއީ. ހަމަ އެއާއެކު މި
އިތުރުކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ އަނެއް ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި އެކިއެކި
މުއައްސަސާތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރުކުރަން އައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން މިއޮތީ ދޫކޮށްލާފައި
މިއޮތީ. އޭރުން 50 މިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ފޮރިން މިނިސްޓްރީއަށް އިތުރު މަޤާމުތަކެއް އުފެއްދުމަށް ޓަކައި
ދޫކޮށްލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން އެބަ ޖެހޭ އެހެން މުއައްސަސާތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރި
ރިކުއެސްޓުތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެވެސްވަރެއް ލެވޭނެ ގޮތަށް އުސޫލެއްގެ ތެރެއިން މިކަން ކުރަންވާނީ.
އެހެންވީމާ، ހަމަ ޖުމްލަގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ތާއީދުކުރަން ސަރުކާރުން އެދޭ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން މި
ކޮމިޓީގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މަގުފަހިކޮށްދެއްވަންވާނެ. އެހެންނޫނިއްޔާ ސަރުކާރުގެ އެ ބޭނުންވާ އަމާޒަކާ ދިމާއަކަށް
ދަތުރެއް ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ތާއީ ދުކުރަން ހަމަ މިދެންނެވި ގޮތަށް މި 50 މިލިއަން
އިތުރުކުރާއިރުގައި އެހެން މުއައްސަސާތަކުން އެ ކުރި ރިކުއެސްޓަށް، މިސާލަކަށް ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން 5
މިލިއަން ރުފިޔާ މިސާލަކަށް. ހަމަ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެއީކީ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ބަޖެޓުން
މެނޭޖުނުކުރެވޭނެ އަދަދެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އެވަރު ކަންތައްތަކާ އަޅުގަނޑުމެން ލުއިދީގެން މިކަހަލަ ކަމެއްގަ އި
ކުރުން ހަމަ އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ސަޕޯޓުކުރެވޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. މަނިކުފާނުގެ ވާހަކަފުޅުގައި ވިދާޅުވެއްޖެ މިތާނގައި ހުރި ކަންބޮޑުވުމެއް
މިއީ މިހާރު ހިނގަމުންދާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށްވާނެ ގޮތެއް. މަނިކުފާނުގެ ވާހަކަފުޅުގައި ވިދާޅުވެއްޖެ ދެ ބިލިއަން
ކޮންމެވެސްވަރެއް އެކަމަށް އެބައޮތޭ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު 2 ޖަހާއިރު އެބައޮތް ފިނޭންސް މި ނިސްޓަރާ
ބައްދަލުކުރަން ބަޖެޓު ކޮމިޓީން. ބައްދަލުކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑު އެދެން، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އެ މަނިކުފާނު
ވަޑައިގަންނަވާއިރު އެ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތެއް ހިއްޕަވައިގެން ވަޑައިގެންދެއްވުމަށް ދަންނަވަން. ޑީޓެއިލްސް، އާދެ!
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޯޓުކޮށްފިން. ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު.
39

ފެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ފޮރިން މިނިސްޓްރީން ކުރީގަ އި ވެސް ހުށަހަޅުއްވާފައި އެ އޮތް
އިތުރުކުރަން 50 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ހެނދުނުގައި ދެއްކިން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިހާރު މި
މައްސަލަ ސާފުވޭހެން އެބަ. އެއީ ފޮރިން މިނިސްޓްރީން ދުނިޔޭގެ އެކި ޤައުމުތަކުގައި ހުންނަ މިޝަންތަކާއި
އެމްބަސީތަކުގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ އެކިއެކި މަޤާމުތަކަށާއި އެ ޑްމިންގެ އިތުރު ޚަރަދު އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި
ތަފްޞީލު މިހާރުވަނީ ފޮނުވާފަ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ސަރުކާރު ހަމަ ވަރަށް މުހިން މު
މަސައްކަތެއް ކަންނޭނގެ މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހަޅުއްވާފަ. މީގެ ތަފްޞީލު އޮތުމާއެކު އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން
މިހާރު ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރެއްވުމަށް ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ، އެ ކުރީގެ އެ އޮތް ސުރުޚީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ބަދަލުކޮށްލަންޖެހޭނީ މި ދަތުރުފަތުރުގެ ވާހަކަ އެ އޮތް. މިޝަންތަކުގައި އިތުރު މަސައްކަތްކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން
އުފެދިގެންދާ ވަޒީފާތަކާއި މިކަންކަމާ ގުޅޭ ބަޖެޓެއް ކަމަށްވާތީވެ އެގޮތަށް އެ އިޞްލާޙު ބަދަލުކޮށްފައި 50 މިލިއަން
ރުފިޔާ އިތުރުކޮށްދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އިނގޭތޯ. މި އަދަދު ފާސްކުރުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޙްމަދު ރަޝީދު.
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މިއީ ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ސުވާލު އުފެއްދި ސަބަބު. މި 50 މިލިއަން
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ކޮންކަމަށްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދެއްކިއިރުގައި ކުރީގައި އޮތީ ދަތުރުފަތުރު، ކުރީގަ އި
ބޭނުންވާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިޞްލާޙުކޮށްލަން. އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން އެއީ އިދާރީ ލިޔުމެއްގެ ކުށެކޭ އިނގޭތޯ. އެއީ މިޝަންތަކަށް އިތުރުކުރާ
ބައޭ ހަމަ އޮތީ. ތަފްޞީލުތައް ތަކުރާރުކޮށް ދެންނެވީމަ ތި ބޭފުޅުން ހަމަ، ވަރަށް ހިތާމަކުރަން މިކަންތަކުގައި.
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
40

އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަފްޞީލު އައިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އޮތީ 37 ވަޒީފާ އިތުރުކުރާ
ވާހަކަ. އެހެން އިދާރާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަޒީފާ އިތުރުނުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ އެ ބަޖެޓުތައް އަޅު ގަނޑުމެން
މިތިބީ ދޫކޮށްލާ އެއަށް އިތުރުނުކޮށް. އަނެއްކަމަކީ އަ ޅުގަނޑު އަދިވެސް ގަބޫލުނުކުރަން ރަނގަޅު، މިއަށް
ޝައްކުކުރަނީކީ ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން އެދުނީ ފޮރިން މިނިސްޓްރީން މިކަމާ ބެހޭ ތަފްޞީލު ނޫނީ ފިނޭންސް
މިނިސްޓްރީން ގެނެސްދޭށޭ. ރަނގަޅު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އޮތް ލިޔުމެއް ލިބިފައި ފެކްސްއިން ނޫނިއްޔާ
ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން ލިބިފައިން އެއްޗެއް އިމޭލުން ނަމަވެސް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާހިތް އޮތީ މިވަރުގެ އެއްޗެއް
އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް އަންނައިރު ރަސްމީ ސިފައެއްގަ އި ލެޓަރހެޑެއްގަ އި އެކަމާ ގުޅުންހުރި މިނިސްޓްރީއަކުން
އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަކަށް. މިއަކަށް އަޅުގަނޑެއް މުޅިއެކުން އިތުބާރެއް ނުކުރަން. މިއީ އެފަރާތުން އައިސްފައި އޮތް
އެއްޗެއް ކަމަށް. މި އަންނަންޖެހޭނެ، ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް ސަރުކާރުގެ އިދާރާއަކުން އަންނަންޖެހޭ އެއްޗެއް ކަމަކަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއްނުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ރަސްމީ ސިޓީ ވެސް އެބައޮތް އިނގޭތޯ ފޮނުވާފަ. އެ ސިޓީގެ ނަންބަރު ވެސް އެބަ އޮތް ޖަހާފަ. (ވަގުތު ކޮޅަކަށްފަހު)
ޣަފޫރު.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ހޯދަން ގާތްގަނޑަކަށް 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެބަ އޮތް ފޮރިން
މިނިސްޓްރީން ރެކޮމަންޑުކޮށްފައި ލިބޭނެ ކަމަށް، ހޯދޭނެ ކަމަށް. އަލަށް ސަރުކާރެއް ބަދަލުވާއިރުގައި ވަރަށް
ފުރުޞަތު ބޮޑުވާނެ ބޭރުގައި މަސައްކަތްކޮށްގެން އިތުރަށް އާމްދަނީ ހޯދަން. ސަރުކާރަށް ދެއަހަރު ތިން އަހަރުވީމަކާ
ދެނެއް ނުދޭނެ ބޭރު ފަރާތްތަކުން ހިލޭ އެހީ ވެސް. އެހެންވީމާ، މި ސަރުކާރު ބަދަލުވެގެންދިޔަ ދަނޑިވަޅު ރައީސް
ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ވިސްނަވާ ބޭރުގެ ހިލޭ އެހީ އިތުރުކުރުމަށް ޓަކައި. ރައީސް ވިދާޅުވީ މިހާރު އޮތް އަދަދުގެ ޑަބަލް
ތިމަންނަ ހޯދަން ބޭނުންވެއޭ. އެކަން ކުރެވޭނެ ފައިސާ ތިމަންނައަށް މަޖިލީހުން ހަމަޖައްސައިދޭށޭ. އެހެންވީމާ، މި
އެމްބަސީތަކުގަޔާއި އަދި ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިބައި އިތުރު މި ކުރަނީ. އެއްޗެއް ހޯދުމަށް
ޓަކައި ކުރާ މަސައްކަތެއް މިއީ. މި ދަނޑިވަޅުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފައިސާ ހޯދޭނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މަސައްކަތްކުރެވިއްޖެއްޔާ. އެހެންވީމާ، މިކަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވަރަށް އެދެން ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ކިބައިން
ވެސް ހަމަ މި އަދަދުތައް ފާސްކޮށްދިނުމަށް.
41

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢާމިރު.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލައާ ބެހޭގޮތުން އެންމެ ފުރަތަމަ ވާހަކަދެއްކި
އެއް ނުކުތާ މި އޮތީ ފެންމަތިވެފައި އިނގޭތޯ. އެއްކަމަކަށް މި އޮތީ ދަތުރުކުރުމުގެ ޚަރަދެއްގެ ގޮތުގައި ފޮރިން
މިނިސްޓްރީން އިތުރުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ތަފްޞީލު މި އައިއިރުގައި މި ކްރިއޭޓުކުރެވޭ ވަޒީފާތަކެއްގެ ގޮތުގައޭ
އިނގޭތޯ. އާދެ! މަޑުކޮށްދެއްވާ! އަޅުގަނޑު ހަމަ އެ ޕޮއިންޓާ ހަމައަށް ދަންދެކަށް. މިދެންނެވީ މި ލިޔެކިއުމުގަ އި ހުރި
ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭގެފަހުން އަނެއްކާ މުޤައްރިރުގެ ވާހަކައިން ތިކަން ސާފުވެގެންދިޔައީމަ މިހިރީ މި
އަޅުގަނޑުމެން މި އުފެއްދި ސުވާލުތަކުގެ ވާހަކައޭ މިދަންނަވަނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ކަންކަން ސާފުވުމުގަ އި. ދެން
ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން މި ލިޔެކިއުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ޞައްޙަ އެއްޗެއްކަމަށް އިދާރީ ބޭފުޅުން އެބަ ކަށަވަރުކޮށްދޭ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މީގެ ޞައްޙަކަމާމެދު އިދާރީ
ބޭފުޅުން، ދެން އެ ބޭފުޅުން އިންސާނުން ކަމަށްވާތީ މަސައްކަތްކުރާއިރުގައި އެ އަދި ޕްރިންޓްވެގެން ނުވަތަ ބެހިގެން
މިތަންތަނަށް ނައުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އެކަމަކު އިދާރީ ބޭފުޅުން އެބަ ކަށަވަރުކޮށްދޭ މި ލިޔެކިއުމަކީ މިއީ ހަމަ
ފޮރިން މިނިސްޓްރީން ރަސްމީކޮށް އައިސްފައި އޮތް ހަމަ އެޓޭޗްމަންޓެއް ގޮތުގައި އައިސްފައި އޮތް ލިޔެކިއުމެ އް
ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ކަށަވަރުކޮށްދީފައި މި ކުރަން އުޅޭ
ކަމެއް ކުރެވިއްޖެއްޔާ ރަނގަޅުވާނެއޭ. ދެން 50 މިލިއަން ރުފިޔާ ހަމަ މިނިސްޓްރީއަކަށް އިތުރުކުރެވިގެން ދާއިރުގައި
މިއަދު ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ކަންބޮޑުވުން އެބަ އޮތް. މި ކޮމިޓީއަށް ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުންތައް އުފައްދާފައި
އެބަ ހުރި އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކުން އިނގޭތޯ. އޭގެ ތެރޭގައި ހަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ޙަޤީޤަތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ކިތަންމެ ހިންހަމަނުޖެހުންތަކެއް އެކި ސަބަބުތަކާހުރެ ހުރި ނަމަވެސް ޖުޑީޝަރީގެ މަސައްކަތްތަ އް
ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި އެ މީހުންނަށް ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ރެކޮމަންޑޭޝަނެއްގެ ތެރެއިން އިތުރު
އިޞްލާޙަކުން އެމީހުންނަށް އިތުރު އެއްޗެއް ލިބިގެންދާނެ ގޮތެއް ވުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓިން ކޮންމެހެން
ކޮށްދޭންޖެހޭ ކަމަކަށްވާތީ ހަމަ އެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ތި ވާހަކަ ތަކުރާރުކޮށް ފާހަގަކުރިން. އެހެންނަމަވެސް، ތި ބޭފުޅުން އިއްޔެ ތިންހަތަރު ބުރަށް ވޯޓު
ނަގައި އެ ދިމާވި ގޮތެއް ދިމާވެގެން އެއްފަހަރު ވޯޓުދިން ބޭފުޅާ އަނެއްފަހަރު އެ ދެއް ވި ގޮތާއި އިދިކޮޅަށް ވޯޓުދެއްވާ
42

މިކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް އިއްޔެ ހިނގީ. ވަރަށް ހިތާމަވެރި ގޮތެއް އެ ދިމާވީ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުން
އެދިވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށް ވާނަމަ އިއްޔެ ނިންމި ކަންތަކަށް ރީވިޒުޓުކޮށް ރިވިއުކުރެވިދާނެ. ތި ބޭފުޅުން
އެދިވަޑައިގަންނަވާ ކަމަކަށް ވާނަމަ. ތި ބޭފުޅުން ވޯޓު ދެއްވާ ގޮތްގޮތް ނިންމަނީ ވެސް. ދެން މިތާނގައި ކަންކަން
ދިމާވާގޮތުން އެކަހަލަ ހިތާމަވެރި ގޮތްތައް ދިމާވަނީ. އެހެންވީމާ، ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވިއްޔާ އިޢުތިރާޟެއް ބޭފުޅުން
ނުކުރައްވަންޏާ އެކަން ނިންމާލީ. ޚަލީލް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް އިތުރު ކަމެ އް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވާތީއާ
ދެން އަޅުގަނޑުގެ މި ލިސްޓު ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކަންބޮޑުވުން އިޙްސާސްކުރެވޭތީ
ހިތަށްއެރީ ދަންނަވައިލާނަމޭ. 37 މަޤާމެއް އިތުރުކުރާ ގޮތަށް މި އޮތީ އިނގޭތޯ. 37 މަޤާމެއް އިތުރުކުރާ ގޮތަށް
އޮތްއިރުގައި މިސާލަކަށް ބަންގްލަދޭޝަށް މި އޮތީ 3 މަޤާމެއް އިތުރުކުރުމަށް. ތިން މަޤާމެއް އިތުރުކުރުމަށް 4.6
މިލިއަން ބޭނުންވާ ކަމަށް. އެއީ މަޤާމަކަށް އެވްރެޖުކޮށް މަހެއްގެ މައްޗަށް 128 ހާސް ރުފިޔާ އިތުރުވެގެން އެ ދަނީ.
ދެން އަދި އެއާއެއްކޮށް ޔޫ.ކޭއަށް، ޔުނައިޓެޑު ކިންގްޑޮމަށް މިއޮތީ ހަތަރު މަޤާމެއް އިތުރުކުރާ ގޮތަށް، އިތުރަށް
ބޭނުންވާކަމަށް 4.2 މިލިއަން. 4 މަޤާމަށް ބަލާއިރު ގާތްގަނޑަކަށް އެއީ މަހެއްގެ މައްޗަށް 88 ހާސް ރުފިޔާ އެ
ބޭނުންވަނީ އިނގޭތޯ. 88 ހާސް ރުފިޔާ އިތުރަށް ބޭނުންވަނީ. އެކަމަކު މަޤާމަކަށް މި ޚަރަދުވަނީ. އެހެންވީމާ، މީގައި
ދެން ހަމަ އެގޮތަށް ޓްރެވެންޑްރަމަށް ބަލާއިރުގައި އަދި އިތުރަށް އަޅުގަނޑުގެ ކަންބޮޑުވުން އެބަ އޮތް. އެންމެ
މަޤާމަކަށް މަހެއްގެ މައްޗަށް 183 ހާސް ރުފިޔާ އެބަ އިތުރުވެގެންދޭ. އެހެންވީމާ، މުޤައްރިރު، އަޅުގަނޑުގެ
ކަންބޮޑުވުންތައް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު މި ހިތަށްއަރަނީ ހަމަ 50 މިލިއަނަށް ވާވަރަށް އަދަދުތަކެއް ޖަހާފައި މިތަނަށް
ފޮނުވީބާއޭ. އެހެންވީމާ، އަޅު ގަނޑަކަށް އެހާ ހިތްގައިމެއްނޫން މި އަދަދުތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި އެންމެ ރަނގަޅު
ކަމަކަށް. އަޅުގަނޑަކަށް އެހާ ހިތްގައިމެއް ނޫން. ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް އެހެންނަމަވެސް ސަރުކާރުން އިތުރު ހިލޭ
އެހީ ހޯދުމަށް ޓަކައި ޣަފޫރު ވަރަށް މުހިންމު ނުކުތާއެއް އެ ފާހަގަކުރެއް ވީ. ފުރަތަމަ ދެއަހެއްހާ ދުވަހު އެންމެ ބޮޑަށް
އެހީތެރިކަން އެކިއެކި ދައުލަތްތަކުން ލިބޭނީ. އެހެންވީމާ، އެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމަށް ޓަކައި ހަމަ ކޮށްދެވެން އޮތް
ހުރިހާ ކަމެއް އަޅުގަނޑު ބޭނުންވޭ މި ކޮމިޓީގެ ތެރެއިން ވާން. އެހެންނަމަވެސް، މި ފިގަރތަކަށް ބަލާއިރުގައި
އަޅުގަނޑަކަށް އެހާ ބޮޑަކަށް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ މިއީ އެންމެ ރަނގަޅަށް އައިސްފަ އި އޮތް ހިސާބުތަކެއް ކަމަށް. ދެން
އަދި އޭގެއިތުރަށް އުފެދޭ އަނެއް ސުވާލަކީ މި 37 މަޤާމު މިއީ މިހާރު އެމްބަސީތަކާއި ކައުންސިލުތަކުގަ އި ހުރި
މަޤާމުތަކުގެ އިތުރުން އުފައްދާ މަޤާމުތަކެއްތޯ؟ އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އުފެދޭ ސުވާލުތަކެއް އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، އެގްޒިސްޓް ކިތައް މަޤާމުތޯ. މިހާރު މި އަލަށް އުފައްދާ އެގްޒިސްޓިން ގ މަޤާމުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
43

އެބަ ފެނޭ ކުރި ހުރި ޚަރަދުތައް. މިހާރު މި އަލަށް އުފައްދާ މަޤާމުތައް 37 މަޤާމަށް ވެސް މި ޚަރަދުތައް ފެންނާތީ
އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ކަންބޮޑު ވުން އޮތީމަ ހިތަށްއެރީ ދަންނަވައި ލާނަމޭ. އެއީ މަހެއްގެ މައްޗަށް އަދާޔާ ޚިލާފަށް ބޮޑު
އަދަދެއް ކޮންމެ މުވައްޒަފަކަށް ޚަރަދުކުރާ ގޮތަށް އޮތީމަޔާ ވެސް އެއްކޮށް. ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު.
މަތިވެރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތަކަށް އެދުނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް
ތާއީދުކުރަން. އެއީ މިގޮތަށް ފާސްކުރުމަށް. ދެން ޣަފޫރު ދެއްކި ވާހަކަފުޅު ވެސް ރަނގަޅު. ދެން އެހެންނަމަވެސް،
އެއާ ގުޅިގެން ބައެއް ބޭފުޅު ން މިތާ ޚިޔާލުފާޅުކުރައްވައިފި މި އަދަދަށް އެތަނަށް އިތުރުކޮށްދޭއިރުގައި މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުގެ ބަޖެޓުގެ ކަންތައް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާފައި އޮތީމަ އަލުން އެ ރީވިޒިޓު ކުރުން. ދެން މިއީ
ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު މުޅިން ކަންޑައެޅިގެން އިންކާރުކުރަނީކީ ނޫން. އިދިކޮޅު ހަދަނީކީ ނޫން. އެއީ
އަޅުގަނޑަށް ޤަބުލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އާދިއްތަ ދުވަހަކީ އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް ނިންމަންޖެހޭ ދުވަސް. 25ގަ އި
ރިޕޯޓު ފޮނުވާ ގޮތަށް މިހާރު ޓޭބަލްކޮށްފައި އޮތީ. ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް ހިތްހަމަޖެހުނަސް ނުޖެހުނަސް
މަސައްކަތްތައް އެބަ ޖެހޭ ވަކި ހިސާބަކުން ނިންމަން. ކޮމިޓީގައި ވޯޓެއް ނަގާ ކަމެއް ނިމުނީމަ އެ ނިމުނީ. މި
ދެންނެވީ، ދެން ރީވިޒުޓުކުރަންޏާ ކުރައްވަންވީ. އަޅުގަނޑު އިހުތިޖާޖުކުރަނީކީ ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، މިދެންނެވީ
ހުޅުވިވަރަކަށް ފެންނާނެ ގިނަ ކަންކަން. ހުޅުވަމުންހުޅުވަމުން ގެންދަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، މަސައްކަތް
ނިންމަންޖެހޭނެއޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން އާދިއްތަދުވަހު މި ރިޕޯޓު ފޮނުވަންޖެހޭނެ ކަމަށް.
އެހެންވީމާ، މިއަދު ވެސް ތިންހަތަރުފަހަރު އަޅުގަނޑުމެން މި ބައްދަލުކުރަނީ. އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ ދައުލަތުގެ މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރެވޭ ކޮންމެ ޚަރަދަކީ ހަމަ
ރިކަރަންޓު ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި އިތުރުވާ ޚަރަދުތަކެއް. އެހެންވީމާ، ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ މުހިންމު ކަންކަމަށް މި
އިއްޒަތްތެރި ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންކަމާ އަދި ދައުލަތެއް ހިންގުމަށް ޓަކައި ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދުތައް
ކުރުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެބަޖެހޭ ބަވަނަވެފައިވާ
ދުނިޔެއެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން އުޅޭކަމަށް ވަނީނަމަ ހިލޭ އެހީ ވެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެނަށް ބޭނުންވާ އެހެނިހެން
44

ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ބޭނުންވާ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި ކޮންޓްރެކްޓު ފައިނޭންސް އުސޫލުން ވިޔަސް ކަންކަން
ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ތަރުތީބުތަކެއް، އިންތިޒާމުތަކެއް ހަމަޖައްސަވަން އެބަޖެހޭ. އެކަންކަން
ކުރެވޭނީ އެކަންކަމަށް މަގުފަހިކޮށްދީގެންކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ
ޝަކުވާއެއް ނެތް މި ދެންނެވި ގޮތަށް ފޮރިން މިނިސްޓްރީ ތެރެއިން އަދި ރައީސް އޮފީހުގެ އެދިލެއްވުމަކަށް މިކަން
އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް ނުވަތަ ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ އެދިލެއްވުމަކަށް މިކަން މިގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. ދެން
އަޅުގަނޑު ހަމަ ބަޖަޓު ފޮތުގައި މި ހުރި ފިގަރސްތަކަށް ބަލައިލީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައެނގޭ 2019ގެ
ދައުލަތުގެ އެހެން އިދާރާތަކަށް ވެސް އެބަހުރި މުވައްޒަފުން އިތުރުކުރަން. އެއީ ކޮންމެހެން އެ ބޭފުޅުން އައިސް
މިތަނުގައި ދެއްވާ ، އިތުރަށް ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމުގެ އިތުރަށް ހަމަ ކޮންމެ މުއައްސަސާއަކަށް ވެސް، އެއީ
ސިވިލް ސަރވިސް ކަމަށް ވިޔަސް، އަދި އެހެން މުއައްސަސާތައް ކަމަށް ވިޔަސް ހުރީ ކޮންމެވެސް އަދަދަކުން ހަމަ
އިތުރުވެފަ. އެހެންވީމާ، އެކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިވަގުތު ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު ހިތުން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ މިހާރު ކޮމިޓީން ނިމިފައި ހުރި
މަސައްކަތްތަކަކީ އެހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެއްބަސްވެވިގެން ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސައްކަތް ކުރެވިގެން
ނިމިފައި ހުރި ކަންކަން. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު އެ ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން
އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދެން އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތް ނުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް
ކުރަންޖެހިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކާއިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާން ޖެހޭނީ. އެހެންނޫން ކަމަށް ވަންޏާ ދައުލަތުގެ
ހަމަ ބަޖެޓުގެ ތެރެއަށް އަޅުގަނޑުމެން ޑެފިސިޓު އިތުރުކުރެވިގެން މި ދަނީ. އެ ޑެފިސިޓު އިތުރުވާތީ އިއްޒަތްތެރި
ހުރިހައި މެންބަރުން އޭރު ވާހަކަދެއްކެވި ރޫޙާ މި ކަންކަމަށް ބަލައިލީމަ އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ އޭރު ވެސް ނެތް
އެއްޗެއް ، ކޮންމެހެން އެއްޗެއް ނުދޭންވެގެނެއް ނޫނޭ. ދައުލަތުގެ މި އެއްވެސް މުއައްސަސާއަކަށް ބަޖެޓު
އިތުރުނުކުރާކަށް ނޫނޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ދަންނަވާ އުސޫލުންނޭ އެކަންކަން އޭރު ވެސް ނިންމާފައި އޮތީ.
އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދުގެ
އެ ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޞްޠަފާ.
ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޞްޠަފާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
45

އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު، އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ހުރިހައި މެންބަރުން އެއްބަސްވާ މިވާ އަޅުގަނޑު ވެސް އެއްބަސްވަން.
ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޚަލީލު އެ ދެއްކެވި ވާހަކައަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ތާއީދުކުރަން. ރަނގަޅު ވާހަކައެއް
އެއީ. އަޅުގަނޑު މީގެ ބަލައިލީ ޖަޕާނަށް ބަލައިލީ. ޖަޕާނަށް އެބައޮތް 17 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ 2.1 މިލިއަން
ޑޮލަރު. އަލަށް އުފައްދާ ޖޮބްތަކަކީ ދެ ޖޮބު މި އޮންނަނީ. ދެން މި އޮންނަނީ ބްރަސަލްސްއަށް ބެލްޖިއަމްގެ. ހަމަ
އަލަށް އުފައްދަނީ 3 ވަޒީފާ. އެހެންވީމަ ކަނޑައަޅާފައި އެބައޮވޭ ގާތްގަނޑަކަށް 15 މިލިއަން. އެވެސް 1 މިލިއަން
ޑޮލަރު. މިއިން މީހަކަށް އެވްރެޖުކޮށް 10 ހާސް ޑޮލަރު، ޖަޕާނުގެ މުސާރަތަކަށް ބަލާއިރުގައި 5000 ޑޮލަރަށްތުރެ
ބޮޑެއް ނުވާނެ އެންމެ ރަނގަޅު ވަޒީފާތައް ވެސް. އެހެންވިޔަ ސް ދެ މީހުންނަށް މި އަރަނީ 60000 މީހަކަށް ބަލަންޏާ
1 ލައްކަ 20 ހާސް ޑޮލަރު މަހަކަށް އަރާނީ އިނގޭތޯ. މީގައި ވަޒީފާތަކާ ހަވާލާދީ އަދި މި އަދަދުތައް ޖަހާފައި
މިއިންނަނީކީ. ދެން އޮތީ ބެލްޖިއަމް. އެއީ ޖަޕާނުގައި ޔޫރަޕަށްވުރެ މުސާރަތައް ބޮޑުވާނެ. އެކަން ގަބޫލުކުރޭ އެންމެން
ވެސް. އެހެންވީމާ، މި އަދަދުތަކަކީ މިއިންނަނީ ޑަބަލްއެއް ނޫން ހަތަރު ގުނަ، ދިހަ ގުނަ އިތުރުކޮށްފައި މިއިންނަނީ.
އެހެންވީމާ، މީގައި ރަނގަޅު ހިސާބުތަކެއް ހެދެންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަންނަހާ އެއްޗެއް ފާސްކުރުމަކީ އެއީ
ޒިންމާ އުފުލަނީކީ ނޫން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މި އަދަދުތައް ފިގަރތައް
ޖަހާފައިވަނީކީ ރަނގަޅަކަށް ނޫން. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ހަމަ ވަކިވަކިން ބުނަންވީނޫންތޯ ދަތުރުފަތުރުކުރުމަށް ޓަކައި މިހާ
ފައިސާ ކިޔައި، އެކަމަކު ވަޒީފާތައް އަލަށް ކްރިއޭޓުކުރާ ޖޮބުތަކުގެ ނަމުގައި މި ޖަހާފައި ހުރި އަދަދަކީ މި އެއްވެސް
ހަމައެއް ގަބޫލުކުރެވޭނެ އެއްޗެއްސެއް ނޫން. ގަބޫލުކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން. މިބުނާ 1.2 މިލިއަން ޑޮލަރު އެބައޮތް 2
ވަޒީފާއަށް ކަނޑައަޅާފަ. އެހެންވީމާ، އިނާޔަތާއި މުސާރައާ އެއްޗެއްސަށް ބެލިޔަސް އެއީ ގަބޫލުކުރެވޭނެ އެއްޗެ އް؛
ދެން މި އޮންނަނީ ދެ މީހެއްގެ މުސާރައަށް އަހަރަކު 5000 ޑޮލަރު މަހަކަށް ވިޔަސް ދާނީ 1 ލައްކަ 20 ހާސް
ޑޮލަރު ދާނީ. އެކަމަކު މި ޑަބަލްވެގެން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި އަދަދުތަކަކީ މީ ރިއަލިސްޓިކް ފިގަރތަ ކެއް
ނޫން ޖަހާފައި ހުރީކީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ދެން ތި ބޭފުޅުން އެއްބަސްވާ ކަންތައް، ހުރިހާ ބޭފުޅުން އެއްބަސްވާ ކަންތައް
އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އިންކާރެއް ނުކުރަން ހަމަ ވަޢުދުތައް ވިއްޔާ އެއީ. ދެން އަޅު ގަނޑަކަށް ނޭނގެ ޢަބްދުލްޣަފޫރު
އެ ވިދާޅުވާ ވިދާޅުވުމެއް. ބަލަ ދުނިޔޭގައި ޢަބްދުލްޣަފޫރު އެކަންޏެއް ނޫން މި ދުނިޔޭގައި ދަތުރުކުރީކީ.
ޢަބްދުލްޣަފޫރަށްވުރެ ގިނަ ދަތުރުކުރި މީހެއް އަޅުގަނޑަކީ. އޭޝިއާ އާއި ޔޫރަޕާއި އެމެރިކާއާ ތަންތަނަށް
ދަތުރުކުރިއަކަސް 50 މިލިއަން ޑޮލަރު ނުދާނެ. ކޮންކަމަކަށްތޯ، ދުވާލަކަށް ފޮޓަލަށާއި ހޮޓަލަށް 1000 ޑޮލަރަށް
ބެލިއަސް، 1000 ޑޮލަރަށް ބަލާފައި ޓިކެޓަށް ބެލިއަސް. މިއަންނަނީ ފަސްހަގުނަ އިތުރުވެގެން މިއަންނަނީ. އޭގެ
ހިސާބުތަކެއް ހަދަން އެބަޖެހޭ. ދައުލަތުގެ ފައިސާމީ، ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ މި. އަޅުގަނޑުމެން ބަހާ ގޮތްގޮތް
ހަދާލާއިރު، ފާސްކޮށް ހަދާއިރު މި ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ޖުމުލަކޮށް އަޅުގަނޑު މިއަކަށް
ތާއީދެއް ނުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
46

ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި 50 މިލިއަން ފޮރިން މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓަށް
އިތުރުކުރުމަށް އެދިފައި މިވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކުގެ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ވެސް ހިންގެން މިއޮތީ
ހިލޭ އެހީ ގޮތުގައި ލިބޭ 300 މިލިއަން ރުފިޔާ ހޯދައިގެން. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑު މިކަމަށް ހަ ޤީޤަތުގައި މި
ދަތުރުފަތުރުކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ފޮރިން މިނިސްޓްރީން މި ހުށަހަޅާފައި އޮތްގޮތަށް
ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑުގެ ވެސް ކަންބޮޑުވުންތަކެއް އެބަހުރި. ޙަޤީޤަތުގައި ވަޒީފާތައް އިތުރުވުމާ މި ކަންތައްތަކުގެ
ތެރެއިން މިކަހަލަ ކަންބޮޑުވުން ތަކެއް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، މައިގަނޑު މަޤުޞަދަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ކުރާ
ގޮތުގައި 50 މިލިއަން ހޯދުމަށް މި އެދިވަޑައިގަންނަވަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކުގެ ހުރި ޕީ.އެ ސް.އައި.ޕީގެ
ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގުމަށް ޓަކައި ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށް އެ ބަޖެޓަށް އިތުރުވާން ބޭނުންވާ 300 މިލިއަން ރުފިޔާ
ހޯދުމަށް ޓަކައި މި ދަތުރުފަތުރު ކުރުމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަ ބޫލުކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ހުއްޓަސް
ވެސް އަޅުގަނޑު މިކަމަށް ދާއިރާތަކުގެ ތަރައްޤީ މަޝްރޫޢުތައް ހުއްޓިޔަ ނުދީ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި މިކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ތާއީދުކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ހުށަހަޅާފައި ހުރި ބައެއް ކަންތައްތަކަށް ފޮރިން މިނިސްޓްރީން
ފޮނުއްވާފައި ހުރިގޮތަށް ވިސްނާލާއިރު ކަންބޮޑުވުންތަކެއް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު މި
ބަޖެޓު ފޮރިން މިނިސްޓްރީއަށް އިތުރުކުރުމަށް އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް،
ކަންބޮޑުވުންތަކާ އެކީ ވެސް އެކަމަށް ތާއީދު މިކުރަނީ ވެސް ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިން ގުމަށް ޓަކައި
ފައިސާ ހޯދުމަށް 300 މިލިއަން ރުފިޔާ ހޯދުމަށް އެ ކުރާ މަސައްކަތަށް އެއްބާރުލުން ދިނުމަށް ޓަކައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރާކަށް ދެކޮޅެއް ނަހަދަން. އެކަމަކު މި
އުފައްދަނީ ބައިވަރު ވަޒީފާތައް. އުފައްދާއިރު އަޅުގަނޑަކަށް ޔަޤީނެއް ނޫން އައު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް
އެނގިވަޑައިގެން ކަމެއް އަދި މިކަން މިދަނީކީ. އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އެނގިވަޑަ އިގެންކަމެއް ވެސް ނޭނގެ.
މިހާ ބައިވަރު ވަޒީފާ އުފައްދަވާއިރުގައި މިއަށް ހަމައެކަނި ފޮރިން އޮފީހުގެ ބަހެއް ހޯއްދަވައިގެން ނިންމާލާނީހެއްޔޭ، މި
އަޅުގަނޑު 50 މިލިއަން ދޭން ވެސް އޯކޭ. އެކަމަކު 2 ޖަހާއިރު އެބަ ވަޑައިގަންނަވާ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު.
47

ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާ މަޝް ވަރާ ކުރައްވައި އެ މަނިކުފާނު ވެސް މިކަމަށް އެއްބަސްވެވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށް
ވެއްޖެއްޔާ ދެމާ ހިނގާށޭ. އެއީ ސަބަބަކީ، 37 ވަޒީފާ މި އުފައްދަނީ، ދެންމެއަކު ޣަފޫރު ވެސް ފާހަގަކުރައްވައިފި
ރާއްޖޭން ބޭރުގައި ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ދައުލަތަށް ހިލޭ އެހީ ހޯދުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ އެހީ
ހޯދުމުގެގޮތުން ކުރާ މަސައްކަތަށޭ މި އިތުރު ހުރިހާ ސްޓާފުން ބޭނުންވާނީ. ވާއިރު، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ބަޖެޓު
ކޮމިޓީން 37 ވަޒީފާ ދެނިއްޔޭ އަނެއްހެން ބުނަންޏާ. އޭގެ ބަދަލުގައި ހިނގާށޭ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވަޑައިގަތީމަ އެ
މަނިކުފާނަށް ދަންނަވާފައި އެ މަނިކުފާނުގެ ރުހުން ވެސް މީގައި އޮތްކަމެއްތޯ ބަލާފައި ކުރަމާ. އެ ކޮންމެ ގޮތެއް
ވިޔަސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ޒިންމާވާނީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ނޭނގި އަޅުގަނޑުމެން އެކި
ތަންތަނަށް މީހުން ލައި މިކަންކަން ނިންމާއިރުގައި އޭގަ އި ޒިންމާވާ ފަރާތަށް ނޭނގުން އެއީ އޭގެ ޒާތުގައި
ގޯސްކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެހެން މުއަ އްސަސާތަކުގައި، އެހެން ހުރިހާ
މުއައްސަސާއަކުން ގެންނެވި ހުރިހާ އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން ރިޖެކްޓުކޮށްފައި، އެހެން ތަންތަނުގައި ވެސް ވަޒީފާ
އުފައްދާށާއި، އެލަވަންސް ދޭންށާއި، ސެކިއުރިޓީ އާއި އަނެކައްޗަކާ އަނެކައްޗަކާ، ހުރިހާ އެއްޗެއް އަޅުގަނޑުމެން
ރިޖެކްޓުކުރީ. ކުރިއިރުގައި މިހެން ހަމަ އެއް ވުޒާރާއަކުން ހަމަ ސީދާ ބަޖެޓު ކޮމިޓީއަށް މިހެން އައި އެއްޗެއް
އަޅުގަނޑުމެން އެންޑޯޒްކުރާއިރުގައި، ނުވަތަ ފާސްކޮށްދޭއިރުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާތޯ ؟
ޕީ.އެސް.އައި.ޕީއަށް ލާރި ލިބޭނެ ކަމެއް ނުލިބޭނެ ކަމެއް ނޭނގެ. އަބަދު ވެސް ހުންނާނެ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ފޮތް
ހަދާއިރު ލިޔެފައި ހުންނާނެ ހިލޭ އެހީ ލިބޭނެ ކަމަށް 4 ބިލިއަން 5 ބިލިއަން. ދުވަހަކު ވެ ސް ލިބޭ ތަނެއް ނާންނާނެ.
ޕްލެޖަކީ ވަރަށް ފަސޭހައިން މީހުން ކުރާ ކަމެއް. ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ޤައުމަކުން ވެސް ޕްލެޖުކުރާނެ ތިމަންނަ ދޭނަމޭ ދެ
ބިލިއަން ޑޮލަރު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގަޑި ހަމަވެއްޖެ އިނގޭތޯ.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެކަމަކު އާޚިރުގައި އަންނައިރު 10 ހާސް ޑޮލަރު ވެސް ލިބިފައި ނޯވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނަން
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު މިކަމަށް ރުހުން އޮތިއްޔާ އަޅުގަނޑުގެ ރުހުން އެބައޮތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މޫސާ ނިޒާރު.
48

ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ނިޒާރު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާއަކުން ފޮނުވާ ލިޔުމަކާ
ދޭތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އެކަހަލަ ޝައްކެއް އުފެއްދުމުގެ ޖާގައެއް ނޯންނާނެހެން. އެއީ ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް ވެސް
ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓަރަކު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާ މަޝްވަރާނުކޮށް އެތައް ބައިވަރު ވަޒީފާއެއް އުފައްދައި އަދަދުތަކެއް
މި ޖައްސަވަނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ސުވާލު އުފައްދަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް
ނުކުރަން. އެހެނެއް ނޫން އެ މަޢުލޫމާތު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަރިހުން ހޯދުމަކީ އޭނަގެ ކަމެއް ނޫން. ދެން އަނެއް
މައްސަލައަކީ، އަޅުގަނޑު މީގައި އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ސަބަބު ދަންނަވައިލާނަން. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފައިސާ މި ކަނޑައެޅެނީ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި 300 މިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ހޯދައިގެން ސަރުކާރު މި
ދެންނެވީ އެ ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓަށް ހޯދައިދެވުނީމަ އޭގެތެރޭން ޚަރަދުކުރާ ކުރުމެއްގެ ގޮތުގަ އި.
އެހެންވީމާ، މިއީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް އިތުރު ޚަރަދެއްގޮތުގައި ދާ އެއްޗެއް ނޫންކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ބަލަނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ފައިސާ ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި މިޝަންތަކުން ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ބުރަ
މަސައްކަތްތަކެއް އޮތީމަ އެ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެ ބޭފުޅުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތުގައި މި ދަނޑިވަޅުގައި
އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެއްބާރުލުން ދޭން. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ އަޅުގަނޑުމެން މިއާ
ދޭތެރޭ އިތުރަށް ސުވާލެއް ކުރަންޖެހޭ މައްސަލައެއް ނޫންހެން އަޅުގަނޑުމެން. މިކަން ގަބޫލުކުރައްވާފައި
އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ފާސްކޮށްދިނީމަ ރަނގަޅުވާނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މާގިނަ ވަގުތެއް ނެތް ފިނޭންސް ވަޑައިގަންނަވަން. 2 ޖަހާއިރު ވަޑައިގަންނަވާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތައް ކުރަން އެބަހުރި . ދެން މިހިސާބުން އަޅުގަނޑު ޖަލްސާ ނިންމައިލާފައި
ޖަލްސާ ދެން ފަށާނީ 2 ޖަހާއިރު.
____
49